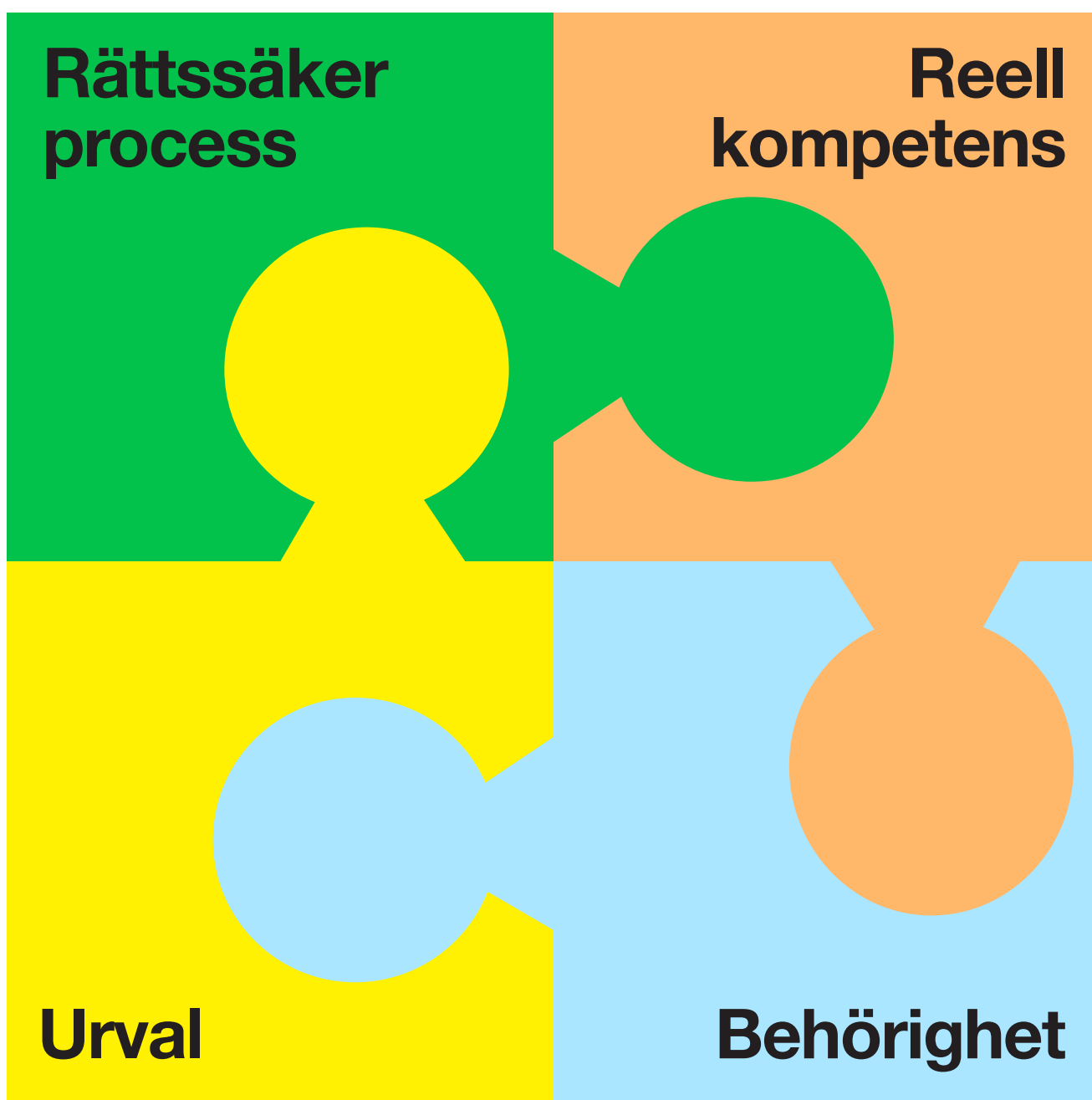

Myndigheten för yrkeshögskolan

Handbok för tillträde till yrkeshögskolan

Version 2.0. Reviderad i maj 2017

Myndigheten för yrkeshögskolan
Darienummer: 2017/1150
ISBN-nr: 978-91-88619-13-6
Västerås 2017

Innehåll

1. Inledning	8
2. Utgångspunkter för tillträde till yrkeshögskolan	12
2.1 Bestämmelser	12
2.2 Mångfald och breddad rekrytering	14
2.2.1 Möjligt stöd för ökad tillgänglighet	15
3. En rättssäker process för tillträde	18
3.1 Principer för rättssäkerhet	18
3.2 Information till sökande	18
3.3 Behörighet	19
3.4 Utbildningsanordnarens service- och utredningsskyldighet	20
3.5 Behörighetsgivande förutbildning	21
3.6 Enstaka kurser	21
3.7 Sökande med skyddade personuppgifter	22
3.8 Sena ansökningar och förlängd ansökningstid	22
3.9 Urval	22
3.10 Antagning	23
3.11 Överklagande	24
3.12 Dokumentation av tillträdesprocessen	24
3.13 Kvalitetssäkring av tillträdesprocessen	25
4. Reell kompetens och validering	28
4.1 Utgångspunkter	28
4.2 Många skäl till att bedöma reell kompetens	29
4.3 Reell kompetens för tillträde	29
4.3.1 Bestämmelser	30
4.3.2 Att bedöma reell kompetens för behörighet	31
4.4 Reell kompetens för tillgodoräknande	32

5. Behörighet

		34
5.1	Grundläggande behörighet	34
5.1.1	Bestämmelser	34
5.1.2	Behörighet till yrkeshögskolan utifrån svensk utbildning	35
5.1.3	Gymnasieexamen	35
5.1.4	Slutbetyg från gymnasieskolan eller komvux	35
5.1.5	Mellanårsbetyg	36
5.1.6	Avgångsbetyg från gymnasieskola eller komvux	36
5.1.7	Waldorfskola	37
5.1.8	Folkhögskoleintyg	37
5.1.9	Behörighet till yrkeshögskolan utifrån utländsk utbildning	38
5.1.10	Bosatt i Danmark, Finland, Island eller Norge	39
5.1.11	Bedömning av förmåga att tillgodogöra sig utbildningen	40
5.2	Krav på kunskaper i svenska	41
5.2.1	Bestämmelser	41
5.2.2	Vilka krav på kunskaper bör ställas?	41
5.2.3	Bedömningsmetoder	42
5.3	Behörighet i övrigt	43
5.3.1	Bestämmelser	43
5.3.2	Att tänka när särskilda förkunskaper utformas	43
5.3.3	Kurser från gymnasieskolan	43
5.3.4	Yrkeserfarenhet	44
5.3.5	Att tänka på när villkor utformas	44
5.3.6	Vad innebär särskilda skäl?	45
5.3.7	Bedömning av motsvarande kunskaper	45
5.3.8	Prov i svenska respektive engelska	45
5.4	Behörig enligt 3 kap. 4 §	46
5.4.1	Bestämmelser	46
5.4.2	Bedömning av förmåga att tillgodogöra sig utbildningen och därefter utöva det yrke som utbildningen leder till	46
5.4.3	Högst 20 procent av årsplatserna får avsättas	47
5.5	Behörighetsgivande förutbildning	48
5.6	Enstaka kurs	48

6. Urval	50
6.1 Bestämmelser	50
6.2 Att tänka på när urvalsgrunder utformas	50
6.2.1 Betyg	52
6.2.2 Särskilt prov	52
6.2.3 Tidigare utbildning	53
6.2.4 Yrkeserfarenhet	54
6.3 Behörighetsgivande förutbildning och enstaka kurser	54

7. Slutord	56
-------------------	-----------

Bilagor

Bilaga 1, Dokumentation av tillträde till en yrkeshögskoleutbildning

Bilaga 2, Motsvarigheter till folkhögskolans innehållskrav för grundläggande behörighet

Bilaga 3, Tabell för behörighet

Bilaga 4, Prov i svenska och engelska

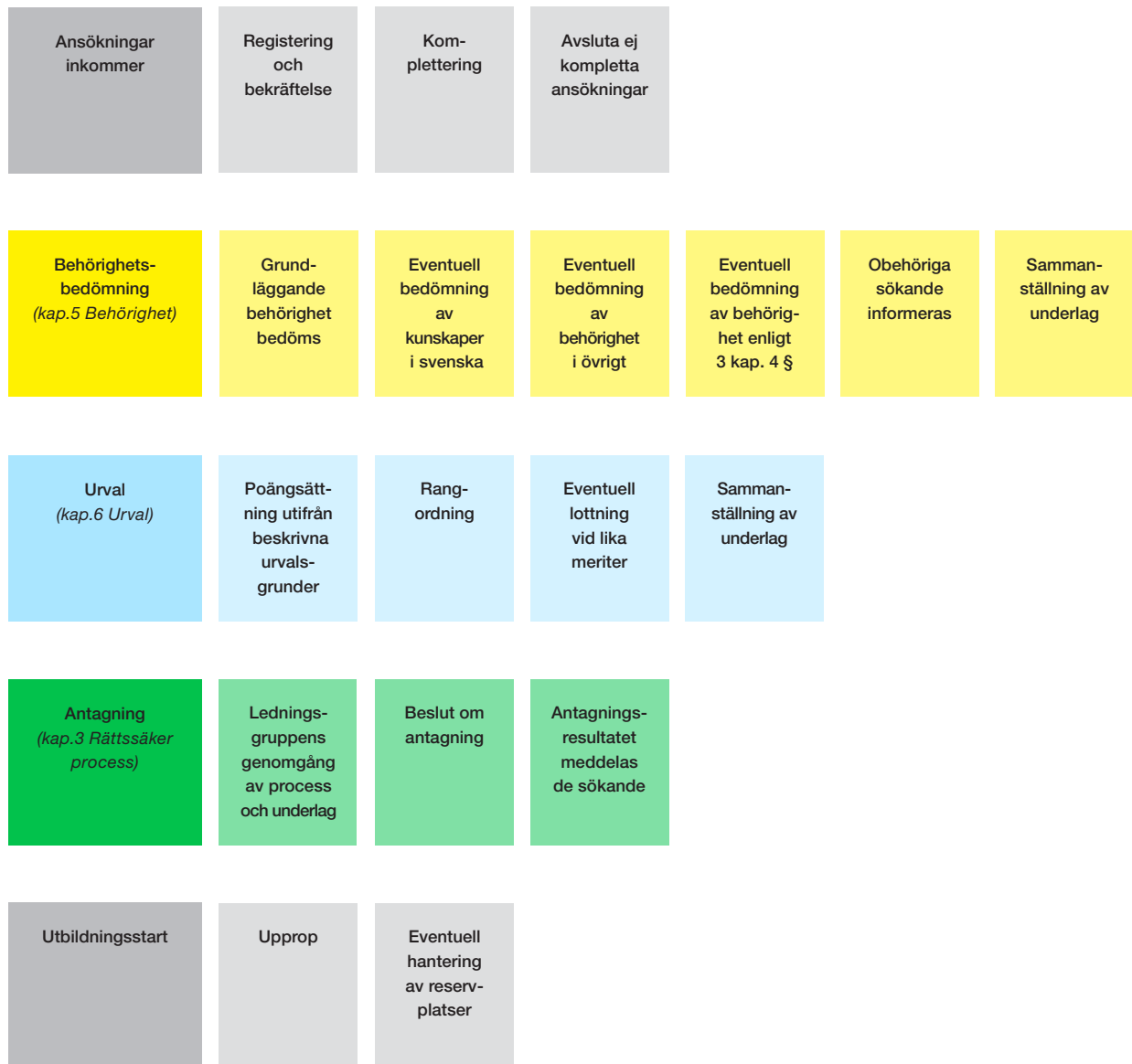
1. Inledning

Denna handbok vänder sig i första hand till de som bedriver yrkeshögskoleutbildning och behöver stöd i hanteringen av tillträdesprocessen. Den kan också fungera som ett stöd för dem som planerar att anordna yrkeshögskoleutbildning och till alla som vill veta mer om hur tillträde till utbildning inom yrkeshögskolan fungerar. Syftet är att bidra till att tillträdesprocessen blir rättssäker och uppfyller krav på dokumentation och kvalitetssäkring.

Handboken ska ses som ett stöd för hela tillträdesprocessen, från det att en utbildning planeras fram till antagning av blivande studerande. I kommande kapitel beskrivs utgångspunkter och vilka krav som kan ställas på tillträdesprocessen för att den ska anses rättssäker. Därefter görs fördjupningar avseende reell kompetens, behörighetsbedömning och urval. Till handboken bifogas ett antal bilagor med mer detaljerat stöd och exempel som ytterligare hjälp och för den som vill fördjupa sig mer.

Schemat på nästa sida visar översiktligt vad handboken tar upp kopplat till specifika avsnitt. Schemat kan användas för att stämma av att tillträdesprocessen genomförs i rätt tid och i rätt ordning.

Tillträdesprocessen för en yrkeshögskoleutbildning

2

2. Utgångspunkter för tillträde till yrkeshögskolan

2.1 Bestämmelser

De bestämmelser som utgör utgångspunkterna för tillträdesprocessen finns i följande författningar:

- Lag (2009:128) om yrkeshögskolan (YHL),
- Förordning (2009:130) om yrkeshögskolan (YHF),
- Föreskrifter utfärdade av Myndigheten för yrkeshögskolan, samlas i Myndigheten för yrkeshögskolans författningssamling (MYHFS).

Förutom ovanstående finns även en författning som reglerar behörighetsgivande förutbildning¹:

- Förordning (2017:13) om behörighetsgivande förutbildning inom yrkeshögskolan.

De principer som styr tillträdet går att utläsa i bestämmelserna och dessa är utgångspunkten när utbildningsanordnare planerar och genomför processen för tillträde till en yrkeshögskoleutbildning. Tillträdesprocessen ska beskrivas i utbildningsplanen och ska genomföras enligt beskrivningen.

Enligt 15 § YHL ska en yrkeshögskoleutbildning vara öppen för alla som uppfyller kraven för behörighet. Om det är fler behöriga sökande än tillgängliga platser ska ett urval göras. Urvalet ska grundas på den sökandes förmåga att tillgodogöra sig utbildningen och ska utformas på ett sådant sätt att de sökande rangordnas efter kriterier som speglar detta. Det är de sökande som bäst uppfyller kriterierna som ska erbjudas plats på utbildningen.

Utbildningarna inom yrkeshögskolan ska bygga på den grund som gymnasieskola, gymnasial vuxenutbildning eller motsvarande ger. En examen från en gymnasial utbildning eller motsvarande är därför utgångspunkten för grundläggande behörighet till en yrkeshögskoleutbildning. Behörig är den som har förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen och därför ska utbildningsanordnare också bedöma reell kompetens hos personer som söker till yrkeshögskolan. Tillträdesreglerna är generösa och det finns flera möjligheter att bedöma behörighet utifrån den sökandes förutsättningar.²

Behörighet och urval regleras i 3 kap. 1–7 §§ YHF.

1 Mer om behörighetsgivande förutbildning finns att läsa i kap 3,5 och 6.

2 Regeringens proposition 2008/09:68, Yrkeshögskolan, s. 45.

Grundläggande behörighet:

1 §

Grundläggande behörighet att antas till utbildningen har den som

1. har avlagt en gymnasieexamen i gymnasieskolan eller inom kommunal vuxenutbildning,
2. har en svensk eller utländsk utbildning som motsvarar kraven i 1,
3. är bosatt i Danmark, Finland, Island eller Norge och där är behörig till motsvarande utbildning, eller
4. genom svensk eller utländsk utbildning eller praktisk erfarenhet eller på grund av någon annan omständighet har förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen.

2 §

Den som har annat modersmål än svenska, danska, färöiska, isländska eller norska ska ha de kunskaper i svenska som behövs.

Behörighet i övrigt:

3 §

För behörighet att antas till en utbildning får det utöver vad som anges i 1 och 2 §§ ställas krav på särskilda förkunskaper. Sådana krav ska vara nödvändiga för att den studerande ska kunna tillgodogöra sig utbildningen. Kraven får avse kunskaper från en eller flera kurser i gymnasieskolans nationella program eller motsvarande kunskaper.

Om det finns särskilda skäl får kraven på särskilda förkunskaper även avse yrkeserfarenhet och andra kunskaper än sådana som avses i första stycket, om de är av betydelse för utbildningens speciella inriktning eller det yrkesområde som utbildningen förbereder för.

Utöver krav på kunskaper får det även ställas villkor som är en förutsättning för utbildningens speciella inriktning eller det yrkesområde som utbildningen förbereder för.

4 §

Behörig att antas till utbildningen är, trots vad som anges i 1-3 §§, även den som bedöms kunna tillgodogöra sig utbildningen och därefter utöva det yrke som utbildningen förbereder för. Högst 20 procent av årsplatserna i en utbildning får avsättas för sådana sökande.

Urval:

5 §

Om antalet platser inom en utbildning är mindre än antalet behöriga sökande enligt 1-4 §§, får ett urval göras. Hänsyn ska då tas till den sökandes möjlighet att tillgodogöra sig utbildningen.

6 §

Vid urvalet får en eller flera av följande urvalsgrunder användas: betyg, särskilt prov, tidigare utbildning och yrkeserfarenhet.

Vid i övrigt likvärdiga meriter får urval också göras genom lottning. Förordning (2016:155).

7 §

Urvalsgrunden särskilt prov får endast avse kunskaper och färdigheter som är nödvändiga för att den sökande ska kunna tillgodogöra sig utbildningen.

Urvalsgrunden tidigare utbildning ska i första hand avse utbildning på gymnasial nivå. Annan tidigare utbildning får användas som urvalsgrund om det finns särskilda skäl.

Urvalsgrunden yrkeserfarenhet får endast användas om det finns särskilda skäl. Förordning (2016:155).

Processen för tillträde till en yrkeshögskoleutbildning ska uppfylla vissa krav för att anses vara rättssäker. Det är även viktigt att tänka på att processen och dess utfall ska dokumenteras.

Dels för att processen ska kunna granskas i efterhand och dels för att visa vad som legat till grund till att sökande har förklarats behöriga och därefter eventuellt antagits. Bland annat behövs sådana uppgifter till den så kallade sökandeinsamlingen³ men även för annan statistik. Både kraven för rättssäkerhet och för dokumentation tas upp i kapitel 3.

2.2 Mångfald och breddad rekrytering

I de bestämmelser som styr yrkeshögskolan framgår det bland annat att alla som verkar inom yrkeshögskolan ska främja jämställdhet mellan könen och aktivt motverka alla former av kränkande behandling samt att yrkeshögskolan ska bidra till att bryta traditioner i fråga om könsbundna utbildnings- och yrkesval (3 och 6 §§ YHL). Utöver YHL ska alla som verkar inom utbildningsformen även förhålla sig till diskrimineringslagen (2008:567).

En viktig utgångspunkt i arbetet med att planera och genomföra tillträdesprocessen är att göra yrkeshögskoleutbildning tillgänglig för alla som är behöriga, som i sin tur kan bidra till att öka mångfalden. Ett sätt att åstadkomma en ökad mångfald är att arbeta med vad som oftast kallas *breddad rekrytering* vilket kan beskrivas som ett samlingsbegrepp för arbetet med en mer inkluderande utbildning. Det handlar om att göra utbildningar inom yrkeshögskolan mer tillgängliga och att arbeta för att alla får likvärdig tillgång till utbildning med utgångspunkt från följande:

- Kön
- Könsöverskridande identitet eller uttryck
- Etnisk tillhörighet
- Religion eller annan trosuppfattning
- Funktionsnedsättning
- Sexuell läggning
- Ålder
- Utbildningsbakgrund
- Föräldrars utbildningsbakgrund

Myndigheten avser att prioritera området breddad rekrytering och planerar att ta fram stödmaterial och andra underlag för anordnare att använda sig utav. Detta kommer att publiceras på myndighetens webbsida.⁴

3 http://www.scb.se/sv_/Lamna-uppgifter/Undersokningar/Fristaende-skolor-utbildningskostnader1/?Parent=380860

4 www.myh.se

2.2.1 Möjligt stöd för ökad tillgänglighet

Det finns två verktyg att utnyttja som kan fungera som stöd för breddat deltagande inom yrkeshögskolan. Enligt 5 kap. 2 § YHF får myndigheten lämna statsbidrag/särskilda medel till utbildningsanordnare för att öka tillgängligheten under vissa specifika förutsättningar. Det omfattar insatser som kan ges för att ge en studerande extra utbildning i *svenska med yrkesinriktning* samt för att ge enskilda studerande som har en funktionsnedsättning *särskilt pedagogiskt stöd*.

Syftet med svenska med yrkesinriktning är att stötta de studerande vid inträdet på arbetsmarknaden. Målgruppen är studerande med ett tydligt behov av svenska med yrkesinriktning. Det kan vara studerande med annat modersmål än svenska eller studerande som ännu inte behärskar svenska fullt ut. Svenska med yrkesinriktning ingår vanligtvis inte i utbildningens examen/utbildningsbevis. Läs mer om svenska med yrkesinriktning på myndighetens webbsida.⁵

Enligt 2 kap. 3 § YHF är utbildningsanordnare inom yrkeshögskolan skyldiga att se till att studerande som behöver särskilt pedagogiskt stöd under utbildningen får det. Det innebär att utbildningsanordnare måste kartlägga behovet och sedan erbjuda det stöd som behövs. Huvudregeln är att stödet ska finansieras inom ramen för utbildningens ordinarie finansiering. För studerande med funktionsnedsättning finns möjlighet till utökad statsbidrag för att täcka kostnaderna. Mer information om särskilt pedagogiskt stöd finns att läsa på myndighetens webbsida.⁶

Utbildningsanordnare är också skyldiga att se till att de lokaler där utbildningen bedrivs är tillgängliga så att alla kan delta i undervisningen.⁷

5 <https://www.myh.se/Verksamhetsomraden/Yrkeshogskolan/For-utbildningsanordnare/Svenska-med-yrkesinriktning/>

6 <https://www.myh.se/Verksamhetsomraden/Yrkeshogskolan/For-utbildningsanordnare/Pedagogiskt-stod-och-tillganglighet/>

7 <https://www.myh.se/Verksamhetsomraden/Yrkeshogskolan/For-utbildningsanordnare/Pedagogiskt-stod-och-tillganglighet/>

3 En rättssäker process för tillträde

3.1 Principer för rättssäkerhet

Tillträdesprocessen ska beskrivas i utbildningens utbildningsplan och genomföras i enlighet med beskrivningen. Tillträdesprocessen ska vara en rättssäker process och som sådan följa tydliga, förutbestämda regler och leda till en förutsägbar bedömning. Processen ska dokumenteras väl och kunna göras om med likvärdigt resultat.

Utifrån dessa principer kan följande checklista användas:

- Behörighetskrav och urvalsgrunder i tillträdesprocessen är lätta att förstå och använda på ett rättssäkert sätt.
- Information som lämnas till sökande ger en tydlig och heltäckande bild av vilka krav som ställs och hur processen går till.
- Alla sökande behandlas på samma eller ett jämförbart sätt utifrån sina förutsättningar. Det finns verktyg och rutiner så att alla delar av processen kan upprepas med likvärdigt resultat.
- Processen leder fram till ett beslutsunderlag för ledningsgruppen som ger en tydlig bild av processen och alla bedömningar som gjorts. Det framgår tydligt hur och med vilket resultat behörighetsbedömning och eventuellt urval har gjorts för varje sökande.
- Fullständig dokumentation av tillträdesprocessen sparas i minst två år efter att utbildningen har avslutats.
- Tillträdesprocessen kvalitetssäkras systematiskt.

Tillträdesprocessen ska följa den beskrivning som framgår i den utbildningsplan som hör till utbildningen. Det är inte rättssäkert att ändra reglerna i en pågående tillträdesprocess. Om ledningsgruppen efter utvärdering av tillträdesprocessen ser behov av förändringar, kan utbildningsanordnaren ansöka hos myndigheten om ändring av utbildningsplanen inför nästa utbildningsomgång.

3.2 Information till sökande

Tydlighet och transparens är grundläggande krav för att tillträdesprocessen ska vara rättssäker. Det ska vara lätt för tänkbara sökande både att hitta och att förstå vilka krav som ställs och vad som är meriterande i ett urval. De sökande måste hållas väl informerade hela processen fram till antagningsbesked.

Viktig information till sökande:

- Vilka krav som ställs för behörighet. Det ska vara tydligt vilka krav som ställs för att den sökande ska kunna anses behörig och det ska tydligt framgå hur bedömningen går till. Det måste också tydligt framgå att man ofta kan uppfylla behörighetskraven även om man saknar formella meriter.
- Vad som är meriterande i ett eventuellt urval. Det ska vara tydligt vilka meriter som premieras i urvalet och det ska tydligt framgå hur bedömningen går till. Det måste också tydligt framgå att man kan konkurrera i urvalet även om man saknar formella meriter.
- Exempel på underlag som kan användas för att styrka behörighet och de meriter som efterfrågas i urvalet. Om sökandes underlag är komplett från början undviks det merarbete som kompletteringar innebär.
- Viktiga datum som sista ansökningsdag, sista kompletteringsdag, datum för eventuellt särskilt prov, när antagningsbesked beräknas komma, om och när sökande måste svara på sitt antagningsbesked samt när utbildningen kommer att starta.

3.3 Behörighet

Den sökande kan styrka sin grundläggande behörighet och behörighet i övrigt på olika sätt. Det finns många olika underlag som kan åberopas vid en behörighetsbedömning. Om dokumenterade meriter saknas kan den sökandes behörighet bedömas utifrån reell kompetens.

Observera att bestämmelserna kräver att utbildningsanordnaren gör så kallade motsvarande bedömningar både när det gäller grundläggande behörighet och behörighet i övrigt. I sådana fall är det särskilt viktigt att man följer tillträdesprocessens principer och dokumenterar utförligt.

Av rättssäkerhetsskäl är det centralt att processen i alla delar utförs systematiskt enligt en tydlig rutin och dokumenteras väl i varje steg för varje sökande. Alla bedömningar ska motiveras utifrån tydliga skäl. Särskilt viktigt är det att ange tydliga skäl om en sökande bedöms sakna de förkunskaper som krävs och därför bedöms inte vara behörig.

Mer utförligt stöd för genomförande av behörighetsbedömning återfinns i kapitel 5.

Yrkehögskolan ska vara öppen för alla som uppfyller behörighetsvillkoren för utbildningen och avsikten är att det ska vara så många som möjligt. En sökande ska bedömas mot samtliga behörighetsgrunder. Ett omvänt resonemang kan underlätta bedömningsarbetet:

Vad krävs för att den sökande inte ska anses ha grundläggande behörighet till yrkehögskolan? Jo, att den sökande inte anses behörig enligt 3 kap. 1 § punkterna 1–4 YHF. I de flesta yrkehögskoleutbildningar innebär detta att ett fåtal sökande inte bedöms ha grundläggande behörighet.

3.4 Utbildningsanordnarens service- och utredningsskyldighet

Hantering av behörighetsbedömning, urval och antagning är att anse som myndighetsutövning. Detta för med sig ett stort ansvar för utbildningsanordnare att se till att processen för tillträde sker i enlighet med allmänna förvaltningsrättsliga principer. Detta gäller även enskilda utbildningsanordnare. En yrkehögskoleutbildning ska vara öppen för alla som uppfyller behörighetsvillkoren för utbildningen och alla sökande ska erbjudas möjlighet att få sin behörighet bedömd och få en likvärdig behandling i tillträdesprocessen.

Utbildningsanordnaren har en **serviceskyldighet** som till exempel innebär att de sökande ska få relevant och lättillgänglig information om hur processen går till, om de krav som ställs och om vilka möjligheter den sökande har att styrka sina meriter. Särskilt viktigt är det att den studerande får tillräcklig information om vad som krävs för att en bedömning av reell kompetens ska vara möjlig, till exempel erbjudande om tester och att det för behörighet i övrigt ska göras en motsvarande bedömning. Det ska dessutom framgå av informationsmaterialet vilka handlingar som den sökande ska skicka in i samband med ansökan.

Det är den sökande som behöver visa underlag som styrker den sökandes kunskaper och erfarenheter som stöd för sin ansökan. Om en ansökan inte är komplett är det utbildningsanordnarens ansvar och skyldighet att utreda ansökan. Denna så kallade **utredningsskyldighet** innebär när det gäller ansökningsprocessen att den sökande ska få tillfälle att komplettera ansökan så att den blir fullständig och kan bedömas. Reell kompetens är inte alltid dokumenterad så att den går att styrka. Den sökande bör därför ges förutsättningar att visa sin reella kompetens så att den går att bedöma.

Av informationen måste det tydligt framgå vad eller vilka handlingar den sökande ska komplettera med och helst också att ansökan annars kommer att bedömas utifrån de handlingar och underlag som redan är inkomna. I normalfallet anses det vara tillräckligt med ett tillfälle att komplettera. Det kan finnas skäl att ge ytterligare tillfälle till komplettering i enskilda fall med speciella omständigheter. Utredningsskyldigheten innebär också att utbildningsanordnaren måste ta hänsyn till och göra bedömningar utifrån all dokumentation som den sökande skickar in. Det gäller även underlag som den sökande har skickat på eget initiativ.

3.5 Behörighetsgivande förutbildning

Behörighetsgivande förutbildning är en ny typ av utbildning inom Yrkeshögskolan. Den kan anordnas i anslutning till en ordinarie utbildning om det finns eller kan antas finnas brist på behöriga sökande till den ordinarie utbildningen. Avsikten är att förbättra platsutnyttjandet i dessa utbildningar.

Tillträde till behörighetsgivande förutbildning är ett sidospår i den ordinarie tillträdesprocessen. Sökande som saknar viss typ av behörighet kan via behörighetsgivande förutbildning få möjlighet att uppnå behörighet till utbildningen. Det är mycket viktigt att tillträdesprocessen för dem som går behörighetsgivande förutbildning följer samma principer, genomförs på samma sätt och dokumenteras med samma noggrannhet som för de ordinarie utbildningarna inom yrkeshögskolan.

De som har blivit godkända i en behörighetsgivande förutbildning är garanterade tillträde till den ordinarie utbildningen. Denna grupp konkurrerar inte med behöriga sökande i ett urval till den ordinarie utbildningen utan har direkt tillträde. Därför är det viktigt att dimensionera en behörighetsgivande förutbildning rätt i förhållande till den ordinarie utbildningen.

3.6 Enstaka kurser

Tillträde till enstaka kurs bedöms och hanteras på samma sätt som tillträde till utbildningsomgång, möjligen med undantag för beslut om antagning. Det är viktigt att sådana tillträdesprocesser följer samma principer, genomförs på samma sätt och dokumenteras med samma noggrannhet. Av dokumentationen måste tydligt framgå att tillträdet avser enstaka kurs och vilka kurser som avses.

Notera att ledningsgruppen kan välja att överlåta till utbildningsanordnaren att fatta beslut om antagning av studerande till enstaka kurs. Dokumentation bör finnas i ledningsgruppsprotokoll genom att antagningen och tillhörande underlag bör tas upp som informationsärende.

3.7 Sökande med skyddade personuppgifter

För de personer som har skyddade personuppgifter kan det innebära ett hot mot liv och hälsa om till exempel adressuppgifter sprids. Skyddet består exempelvis av sekretessmarkering och kvarskrivning hos Skatteverket. Mer information om personuppgiftslagen finns på Skatteverkets webbsida.⁸

3.8 Sena ansökningar och förlängd ansökningstid

Ansökan till utbildningen ska ha ett sista ansökningsdatum. Rättssäkerheten kräver att alla sökande ges samma förutsättningar, behandlas lika och bedöms i konkurrens med varandra i ett eventuellt urval. Ansökningar som inkommer efter sista ansökningsdatum registreras, men ska inte bedömas i ordinarie tillträdesprocess eftersom de inkommit för sent. Detta bör den sökande informeras om.

Först efter beslut om antagning och de behöriga sökande har erbjudits plats kan processen gå vidare med sena ansökningar. Vid för få behöriga sökande kan utbildningsanordnaren på nytt öppna upp möjligheten att ansöka och sätta ett nytt sista ansökningsdatum. Vid fler behöriga sökande än antal platser görs då urval i enlighet med utbildningsplanen.

Det händer att utbildningsanordnaren redan innan sista ansökningsdatum har passerats kan konstatera att söktrycket är lågt. Då kan man välja att senarelägga sista ansökningsdatum för att få fler sökande. Då gäller detta datum som enda sista ansökningsdatum och alla sökande, även de som sökt tidigare, ska genomgå urval i konkurrens.

3.9 Urval

Om det finns fler sökande än antal platser till utbildningen ska ett urval genomföras. Syftet är att rangordna sökande utifrån vilka som har bäst möjligheter att tillgodogöra sig utbildningen. Alla behöriga sökande ska rangordnas efter de urvalskriterier som utbildningen har. Om utbildningsanordnaren valt att enbart ha betyg, tidigare utbildning eller arbetslivserfarenhet som urvalsgrund ska anordnaren se till att de sökande haft möjlighet att lämna dessa underlag innan ansökningsomgången stänger. De som söker med reell kompetens ska ha genomgått behörighetsgranskning och alla sökande som bedömts behöriga ska finnas på en och samma lista, utan rangordning.

Bland sökande med reell kompetens kan det finnas behöriga sökande med mycket goda möjligheter att tillgodogöra sig utbildningen. Ett urval bör därför inte vara konstruerat på ett sätt som omöjliggör för dessa behöriga sökande att konkurrera om platserna.

⁸ <http://www4.skatteverket.se/rattsligvagledning/edition/2017.2/330543.html?q=Skyddade+personuppgifter>

Den eller de urvalsgrunder som utbildningsplanen redogör för ska sedan användas och efter dessa resultat rangordnas de sökande i en och samma lista. Det ska tydligt framgå hur många poäng eller liknande som varje sökande erhållit i respektive urvalsgrund.

Om anordnaren valt att använda ett särskilt prov ska sökande kallas till provet i god tid. Myndigheten rekommenderar att utbildningsanordnaren erbjuder fler än ett datum att genomföra provet. Efter att alla prov genomförts ska poängen skrivas in på en lista, och de sökande rangordnas i fallande skala utifrån resultaten från urvalet.

3.10 Antagning

Utbildningens ledningsgrupp har enligt 4 kap. 2 § YHF till uppgift att anta sökande till utbildningen. I ansvaret ligger också att ledningsgruppen ska bedöma att tillträdesprocessen genomförts korrekt så att beslut om antagning ska kunna fattas på goda grunder.

Ledningsgruppen behöver inför beslut om antagning ett tydligt beslutsunderlag som förklarar samtliga bedömningar som har betydelse för antagningsbeslutet. Träffas inte ledningsgruppen fysiskt ska det på annat sätt finnas möjlighet att ställa frågor, diskutera och föreslå ändringar i beslutsunderlaget. Processen ska dokumenteras genom att antagningsbeslutet protokollförs och beslutsunderlaget i sin helhet biläggs protokollet.

Beslut om antagning måste fattas för samtliga sökande och detta ska ske innan en sökande kan erbjudas plats på utbildningen. Beslutet kan omfatta både vilka som ska erbjudas plats och vilka som ska erbjudas reservplats på utbildningen, men kan inte innehålla villkor som sökande ska uppfylla senare, t ex efter komplettering av betyg.

Antagna till en behörighetsgivande förutbildning ska antas till den ordinarie utbildningen om de slutfört den behörighetsgivande förutbildningen med godkänt resultat.

Om ledningsgruppen så beslutar får uppgiften att anta studerande till en enstaka kurs överlåtas till utbildningsanordnaren, se 4 kap. 2 § och 2 kap. 6 § YHF.

Ett beslut om antagning kan inte återtas om det beror på fel som utbildningsanordnare gjort i tillträdesprocessen.

Det är viktigt att beslutet om antagning är klart innan utbildningen påbörjas eftersom studerandeförsäkringen endast gäller för personer som är antagna till och bedriver studier inom yrkeshögskolan enligt 6 kap. 1 § YHF.

3.11 Överklagande

Om den ansvariga utbildningsanordnaren är ett universitet eller en högskola som har staten som huvudman kan sökande överklaga ett beslut om att hen inte uppfyller kraven på behörighet till en utbildning eller ett beslut om tillgodoräknannde av utbildning. Överklagandet prövas då av Överklagandenämnden för högskolan. För sökande till utbildningar hos övriga utbildningsanordnare finns ingen möjlighet att överklaga utbildningsanordnarens behörighetsbedömning.

Det är viktigt att en sökande som vill få reda på hur antagningen har gått till och vad som ligger till grund för beslutet alltid kan få en tydlig förklaring av utbildningsanordnaren hur antagningen har gått till.

3.12 Dokumentation av tillträdesprocessen

Utbildningens tillträdesprocess ska följa den beskrivning som finns i den gällande utbildningsplanen. Dokumentationen av hur tillträdesprocessen genomförts är väsentlig för de studerandes rättssäkerhet och måste därför vara noggrann och tydlig. Det finns utöver rättssäkerhet flera andra skäl till att utbildningsanordnaren ska kunna visa hur processen har gått till och på vilken grund en del sökande har erbjudits plats på utbildningen och andra inte. Varje sökande ska kunna få detaljerad information om processen och de bedömningar som gjorts. Ledningsgruppen som ska fatta beslut om antagning och se till att ett systematiskt kvalitetsarbete bedrivs behöver ett fullgott beslutsunderlag. Både i samband med insamling av underlag till sökandestatistik (den s.k. sökandeinsamlingen, se kap 2) och vid granskning efterfrågar myndigheten detaljerad information om både processen och de bedömningar som gjorts.

Dokumentationen av tillträdesprocessen måste också vara fullständig. Varje steg i tillvägagångssättet, varje grund för bedömning och varje genomförd bedömning i tillträdesprocessen ska dokumenteras. Om dokumentationen gäller enstaka kurs ska det tydligt framgå vilken eller vilka kurser som avses. Det ska gå att följa precis hur en enskild ansökan har hanterats i varje steg i processen. Processen i sig ska dokumenteras väl och det ska finnas tydliga beskrivningar av de frågeställningar, resonemang, metoder och bedömningskriterier som används i bedömningarna. Alla rutinbeskrivningar och annat stöd, till exempel bedömningsmallar, ska sparas, likväl som uppgift om vem som har utfört arbetet. Processen ska vara så väl dokumenterad att den utifrån dokumentationen ska gå att upprepa med samma resultat. All dokumentation av tillträdesprocessen ska sparas i två år efter att utbildningen avslutats. Utbildningsanordnare som tillhör en statlig eller kommunal organisation lyder under andra krav på arkivering. För mer detaljerad information se bilaga 1.

3.13 Kvalitetssäkring av tillträdesprocessen

Inom alla yrkeshögskoleutbildningar ska det bedrivas ett kvalitetssäkringsarbete.

Utifrån bestämmelserna i 4 kap. 2 § YHF ska ledningsgruppen svara för att ett systematiskt kvalitetsarbete bedrivs, med utgångspunkt i hur utbildningsanordnaren har beskrivit det i utbildningsplanen för utbildningen.

Kvalitetssäkringen kan utformas på olika sätt och bör omfatta en övergripande process enligt modellen planera, genomföra, utvärdera och revidera. Detta innebär att erfarenheterna från en tillträdesprocess utvärderas samt förbättras till nästa.

Kvalitetssäkringen ska även omfatta arbetsrutiner och roller. Alla steg i processen ska vara beskrivna på ett sådant sätt att de ska kunna utföras av olika personer men utfallet ska bli detsamma. Här finns både en rättssäkerhets- och en riskanalysaspekt med. Rättssäkerhet utifrån att alla bedömningar i tillträdesprocessen blir objektiva och kompletta. Riskanalys utifrån att de individer som arbetar i processen kan få förhinder att medverka eller slutföra arbetet så att någon annan måste ta vid. Både själva tillträdesprocessen och rutinerna för kvalitetssäkring måste var väldokumenterade och utvärderas systematiskt. Kvalitetssäkringen ska även omfatta tillträdesprocessens dokumentation.

4

4 Reell kompetens och validering

4.1 Utgångspunkter

Arbetet med reell kompetens för både tillträde och tillgodoräknade inom yrkeshögskolan utgår ifrån YHF. Begreppet reell kompetens används inte i förordningstexten men definieras som:

den samlade faktiska kompetens som en individ har oberoende av hur, när eller var den har utvecklats⁹

Bedömning av reell kompetens kan genomföras på olika sätt, beroende på vilka underlag personen kan uppvisa. Ibland kan hen styrka vissa kunskaper, färdigheter och förmågor med någon form av betyg eller intyg, men saknar underlag som styrker annan kompetens som kan ge behörighet till utbildningen.

När bedömning av reell kompetens kräver mer än ett rent administrativt granskande av dokument är validering ett användbart verktyg. Validering är definierat i Skollagen som:

En process som innebär en strukturerad bedömning, värdering och dokumentation samt ett erkännande av kunskaper och kompetens en person besitter oberoende av hur de förvärvats. 20 kap. 42 § i Skollagen (2010:800).

Begreppet validering används heller inte i YHF, men myndigheten anser att validering är ett kvalitetssäkrat sätt att kartlägga och bedöma sökandes och studerandes reella kompetens för både tillträde och tillgodoräknande. Inom yrkeshögskolan innebär validering att man kartlägger och bedömer den reella kompetens en person har med sig, både för tillträde och tillgodoräknade. Det här kapitlet tar framförallt upp bedömning av reell kompetens för tillträde till utbildningar men även reell kompetens kopplat till tillgodoräknande berörs kortfattat. Mer information om validering samt stödmaterial för att genomföra kartläggning och bedömning av reell kompetens finns på myndighetens webbsida samt på Mina sidor.¹⁰

9 SOU 2017:18 En nationell strategi för validering.

10 <https://www.myh.se/Verksamhetsomraden/Yrkeshogskolan/For-utbildningsanordnare/>

4.2 Många skäl till att bedöma reell kompetens

Att bli förklarad behörig utifrån reell kompetens är inte bara en möjlighet för sökande, det ger också utbildningsanordnare bredare möjligheter att anta studerande med goda förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen. Förutom att bidra till breddad rekrytering kan det innebära ökade förutsättningar för heterogena studerandegrupper som i sin tur bidrar till en positiv studiemiljö. Att bedöma reell kompetens för tillgodoräknande kan bidra till att förkorta och anpassa utbildningen så att individen inte behöver studera sådant hen redan vet och kan.

Många utbildningar inom yrkeshögskolan kräver behörighet i övrigt, särskilda förkunskaper, i form av kurser från gymnasieskolan. Därför kan utbildningsval som gjorts tidigt i livet försvåra ett byte av inriktning. Det är också vanligt att de som är intresserade av yrkeshögskoleutbildning har med sig andra värdefulla erfarenheter även om de inte har en gymnasieexamen eller kan visa intyg från motsvarande utbildning. Det kan även vara viktigt att ta hänsyn till reell kompetens för att bryta traditioner i fråga om könsrelaterade utbildnings- och yrkesval och ta tillvara erfarenheter hos sökande som vill byta yrkesinriktning. Det är också viktigt för att öka tillgängligheten till yrkeshögskoleutbildning ur ett mångfaldsperspektiv.

4.3 Reell kompetens för tillträde

4.3.1 Bestämmelser

Bedömning av reell kompetens är aktuell i flera olika situationer, framför allt när utbildningsanordnare ska bedöma den sökandes behörighet utifrån individens förmåga att tillgodogöra sig utbildningen. Man behöver inte bedöma den sökandes reella kompetens om hen uppfyller kraven för behörighet genom formella meriter som till exempel en gymnasieexamen. I kapitel 5 utvecklas hur man kan bedöma reell kompetens.

Enligt yrkeshögskolans regelverk är en sökande behörig om hen har förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen. Olika delar av bestämmelserna styr när och hur reell kompetens kan bedömas. Den ska alltid bedömas om:

Sökande inte har en gymnasieexamen eller kan visa intyg från motsvarande utbildning.

3 kap. 1 §

Grundläggande behörighet att antas till utbildningen har den som

1. har avlagt en gymnasieexamen i gymnasieskolan eller inom kommunal vuxenutbildning,
2. har en svensk eller utländsk utbildning som motsvarar kraven i 1,
3. är bosatt i Danmark, Finland, Island eller Norge och där är behörig till motsvarande utbildning, eller
4. genom svensk eller utländsk utbildning eller praktisk erfarenhet eller på grund av någon annan omständighet har förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen.

Sökande inte uppfyller utbildningens särskilda förkunskapskrav i form av kunskaper från en eller flera kurser i gymnasieskolans nationella program.

3 kap. 3 §

För behörighet att antas till en utbildning får det utöver vad som anges i 1 och 2 §§ ställas krav på särskilda förkunskaper. Sådana krav ska vara nödvändiga för att den studerande ska kunna tillgodogöra sig utbildningen. Kraven får avse kunskaper från en eller flera kurser i gymnasieskolans nationella program eller motsvarande kunskaper.

Om det finns särskilda skäl får kraven på särskilda förkunskaper även avse yrkeserfarenhet och andra kunskaper än sådana som avses i första stycket, om de är av betydelse för utbildningens speciella inriktning eller det yrkesområde som utbildningen förbereder för.

Utöver krav på kunskaper får det även ställas villkor som är en förutsättning för utbildningens speciella inriktning eller det yrkesområde som utbildningen förbereder för.

Ni har även alltid möjlighet att bedöma behörighet utifrån reell kompetens om:

Sökande inte uppfyller behörighetskraven i 1–3 §§

3 kap. 4 §

Behörig att antas till utbildningen är, trots vad som anges i 1–3 §§, även den som bedöms kunna tillgodogöra sig utbildningen och därefter utöva det yrke som utbildningen förbereder för. Högst 20 procent av årsplatserna i en utbildning får avsättas för sådana sökande.

4.3.2 Att bedöma reell kompetens för behörighet

Det finns ett stort utrymme för utbildningsanordnare att bestämma hur och utifrån vilka kriterier en sökandes reella kompetens ska bedömas. Det handlar om att definiera vad som är nödvändigt för att den sökande ska ha förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen. Samma krav på rättssäkerhet gäller vid bedömning av reell kompetens som vid andra bedömningar i tillträdesprocessen (se kapitel 3).

Oavsett hur den sökande har utvecklat sin kompetens, kan bedömningen göras utifrån dokumentation som hen skickar in, och/eller utifrån tester som utbildningsanordnaren genomför. Dokumentationen kan till exempel bestå av arbetsprover, intyg eller referenser från anställningar, olika utbildningar, ideellt arbete eller praktik.

Den sökande kan också själv beskriva sin kompetens i förhållande till behörighetskraven, och då gärna styrka denna med arbetsprover eller andra exempel. Myndigheten har tagit fram ett kompetenskartläggningsformulär som kan användas som underlag i bedömningen av reell kompetens.¹¹

Detta formulär kan utbildningsanordnare använda och uppmana sökande att fylla i för att beskriva sin reella kompetens. Det finns också möjlighet att testa den sökandes kompetens med olika typer av teoretiska och/eller praktiska prov. Den sökande kan också uppmanas att skicka in en självvärdering av särskilt efterfrågade kunskaper och färdigheter, gärna i kombination med ett enklare arbetsprov.

Det finns några saker som är viktiga att tänka på för att bedömningen av reell kompetens ska bli rättssäker:

- Identifiera och formulera bedömningskriterier för det som är nödvändigt att bedöma.
- Ta fram beskrivningar av metoder, tillsammans med anvisningar för hur ni ska genomföra och dokumentera bedömningen.
- Ta fram krav på bedömarens kompetens.
- Använd gärna flera metoder vid bedömningen och gärna mer än en bedömare.

De flesta av de som söker med "reell kompetens" kan förklaras behöriga med stöd av 3 kap. 1–3 §§.

11 <https://www.myh.se/Verksamhetsomraden/Yrkeshogskolan/For-utbildningsanordnare/Validering/Stodmaterial/>

4.4 Reell kompetens för tillgodoräknande

Enligt 2 kap. 12 § YHF har en studerande på en yrkeshögskoleutbildning rätt att få tillgodoräkna sig både annan tidigare utbildning eller motsvarande kunskaper, färdigheter och kompetenser. Även här kan validering användas för att genomföra bedömningen på ett kvalitets- och rättssäkert sätt. Bedömningen mynnar ut i ett underlag inför att utbildningens ledningsgrupp prövar frågan om tillgodoräknande och fattar beslut. Tillgodoräklandet kan avse delar av en kurs, hel kurs eller flera kurser. Betyg sätts enligt gällande betygsskala.

Vid tillgodoräknande av **annan tidigare utbildning** är det de kunskaper, färdigheter och kompetenser den studerande åberopar, som i huvudsak motsvarar kursmål i den aktuella utbildningen, som kan tillgodoräknas. Denna bedömning utgår vanligtvis från formella dokument, t.ex. utbildningsbevis eller intyg, och är ofta en rent administrativ process.

Vid tillgodoräknande av **motsvarande kunskaper, färdigheter och kompetenser** som har utvecklats i yrkesverksamhet eller på annat sätt påbörjas en utredning avseende reell kompetens. Vid behov kan kompletterande underlag efterfrågas från den studerande.

Underlaget kan till exempel bestå av arbetsbetyg, kursbevis, intyg avseende ideella uppdrag och arbetsprover. Om underlagen inte fullt ut styrker de kunskaper, färdigheter och kompetenser som den studerande åberopar kan en kompetenskartläggning utföras i dialog med den studerande. Kartläggningen används sedan i bedömningen mot de kursmål och betygskriterier i utbildningen som är relevanta. Vid behov kan bedömningen kompletteras med ett prov eller liknande för att styrka den studerandes kunskaper, färdigheter och kompetenser. I övrigt tillämpas samma rutiner som vid tillgodoräknande av tidigare utbildning.

5

5 Behörighet

Nedanstående bild visar de steg som de sökande ska gå igenom vid en behörighetsbedömning enligt 3 kap. 1–4 § § YHF. Observera att den 4 § - i figuren nedan steg fyra - är frivillig för anordnaren att använda.

Steg 1 (bedöms alltid för alla sökande)

- Avlagt gymnasieexamen.
- Har svensk eller utländsk utbildning som motsvarar gymnasieexamen.
- Är behörig till motsvarande utbildning i nordiska grannländer.
- Kan tillgodogöra sig utbildningen genom utbildning, praktisk erfarenhet eller någon annan omständighet.

Steg 2 (om den sökande har annat modersmål än svenska, danska, färöiska, isländska eller norska).

- Den sökande ska ha de kunskaper i svenska som behövs.

Steg 3 (om utbildningen kräver särskilda förkunskaper)

- Kunskaper från kurser i gymnasieskolan eller motsvarande.
- Yrkeserfarenhet.
- Andra kunskaper som har betydelse för utbildningens speciella inriktning eller det yrkesområde som utbildningen förbereder för.

Steg 4 (om den sökande inte uppfyller behörighetskraven i de föregående stegen)

- Kan tillgodogöra sig utbildningen och därefter utöva yrket som utbildningen förbereder för.

5.1 Grundläggande behörighet

En utbildning inom yrkeshögskolan ska vara öppen för alla som uppfyller behörighetsvillkoren för utbildningen. Detta krav följer av 15 § YHL.

5.1.1 Bestämmelser

Nedan preciseras de krav som gäller för att en sökande ska anses vara behörig till en yrkeshögskoleutbildning. En sökande som uppfyller kraven i en eller flera av nedanstående fyra punkter, uppfyller kravet för grundläggande behörighet till en utbildning inom yrkeshögskolan.

3 kap. 1 § YHF Grundläggande behörighet

1. avlagt en gymnasieexamen i gymnasieskolan eller inom kommunal vuxenutbildning,
2. har en svensk eller utländsk utbildning som motsvarar kraven i 1,
3. är bosatt i Danmark, Finland, Island eller Norge och där är behörig till motsvarande utbildning, eller
4. genom svensk eller utländsk utbildning eller praktisk erfarenhet eller på grund av någon annan omständighet har förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen.

När det gäller kraven i punkt 2 har MYH utfärdat föreskrifter¹² om behörighet att antas till utbildning inom yrkeshögskolan. Föreskrifterna gäller svensk utbildning vid folkhögskola som motsvarar gymnasieexamen i gymnasieskolan eller inom kommunal vuxenutbildning.

12 MYHFS 2013:4.

5.1.2 Behörighet till yrkeshögskolan utifrån svensk utbildning

Gymnasieskolan har genomgått ett antal reformer under åren vilket gör att det finns olika typer av betyg som ger behörighet till yrkeshögskolan. Nedan redogörs för de flesta av dem.

5.1.3 Gymnasieexamen

Alla som har en gymnasieexamen enligt skollagen (2010:800), oavsett om det är från ett högskoleförberedande program eller ett yrkesprogram, har grundläggande behörighet för yrkeshögskoleutbildning.

Den som har gått ett program i gymnasieskolan men som inte uppfyller kraven för att få gymnasieexamen kan få ett studieintyg. Ett studieintyg från ett högskoleförberedande program kan utfärdas i de fall en sökande inte har godkänt betyg i exempelvis Svenska 2 och/eller 3, eller Engelska 5 och/eller 6. I de fall studieintyget innehåller godkända betyg i de gymnasiegemensamma ämnen som krävs för att få en yrkesexamen¹³, kan den sökande anses ha grundläggande behörighet.

5.1.4 Slutbetyg från gymnasieskolan eller Komvux

Innan den senaste läroplanen (Gy2011/Vux2012) infördes inom gymnasieskolan/ Komvux fick eleverna slutbetyg. Alla program var treåriga och uppbyggda av kurser. Inom gymnasieskolan fanns nationella program samt olika specialutformade program. Vissa kurser definierades som kärnämnen som exempelvis Svenska A och B, Engelska A, Matematik A, Samhällskunskap A och lästes på samtliga program. Alla program innehöll 2 500 gymnasiepoäng och den som har lägst betyget Godkänt i minst 2 250 poäng har grundläggande behörighet till utbildning inom yrkeshögskolan.

Slutbetyg som utfärdades mellan 1998 och 2002 kan omfatta olika antal poäng beroende på när det utfärdats och om det avser ett teoretiskt program eller ett yrkesprogram. Naturvetenskaps-, Samhällsvetenskaps- och Estetiska programmet omfattar 2 150 gymnasiepoäng och övriga program 2 370 gymnasiepoäng. När sökande med sådana betyg ska bedömas kan man utgå från att den som har ett fullständigt betyg i normalfallet har grundläggande behörighet till utbildning inom yrkeshögskolan. Även den som har reducerat program kan ha grundläggande behörighet, förutsatt att sökande har godkänt i minst 90 procent av innehållet av ett fullständigt program. Observera att sökande alltså kan sakna betyg i t.ex. Engelska A och B, Matematik A och B eller Svenska A och B och ändå ha ett slutbetyg från gymnasiet.

För mer information om de olika programmen och antal poäng rekommenderas Universitets- och högskolerådets bedömningshandbok.¹⁴ Observera att kraven för att uppfylla grundläggande behörighet till högskoleutbildning och kraven för grundläggande behörighet till yrkeshögskoleutbildning skiljer sig åt.

13 Svenska 1 eller Svenska som andraspråk 1, Engelska 5 och Matematik 1.

14 bedomningshandboken.uhr.se/Svenska eller <https://bedomningshandboken.uhr.se/svenska-meriter/betygstyper-i-antagningen/>

5.1.5 Mellanårsbetyg

De elever som påbörjade gymnasieskolans program 1992 och 1993, så kallade mellanårsprogram, fick avgångsbetyg. Ett avgångsbetyg från ett mellanårsprogram omfattar olika poängantal, ett teoretiskt program omfattar 2 180 gymnasiepoäng och yrkesprogrammen omfattar 2 400 gymnasiepoäng. Avgångsbetygen kunde ha fullständig, mindre eller utökad studiekurs på samma sätt som avgångsbetyg från gymnasieskolans linjer; läs mer om detta under nästa rubrik. Sökande med avgångsbetyg från ett fullständigt mellanårsprogram har grundläggande behörighet till yrkeshögskoleutbildning.

Mellanårsprogrammen bestod av kurser men eleverna fick betyg i ämnet som kursen ingick i. Till exempel kunde ämnet engelska bestå av kursen Engelska A och Engelska B och eleven fick ett sammanfattande betyg i skala 1–5 i engelska. Avgångsbetyg från mellanårsprogram utfärdades 1995 och 1996.

5.1.6 Avgångsbetyg från gymnasieskola eller Komvux

Innan programmen infördes på gymnasiet läste eleverna två- eller treåriga linjer. De treåriga linjerna var teoretiska medan de tvååriga kunde vara teoretiska eller yrkesinriktade. På de yrkesinriktade linjerna kunde eleverna välja om de ville läsa svenska under båda åren eller bara under årskurs 1. I de fall en elev läste svenska under årskurs 1 fick hen endast ett betyg i svenska och uppfyller inte grundläggande behörighet. Om ämnet svenska lästes under två årskurser (oavsett linje) innehåller avgångsbetyget två betyg i svenska, ett betyg i Svenska språket och ett betyg i Svensk litteraturkunskap och språklig orientering. I dessa fall är kravet på grundläggande behörighet uppfyllt.

Elever som gick gymnasieskolans två- eller treåriga linjer fick avgångsbetyg med ämnesbetyg utfärdade i skala 1–5 (sifferbetyg). Avgångsbetygen kunde ha fullständig, mindre eller utökad studiekurs. Om en sökande har fullständig eller utökad studiekurs har hen grundläggande behörighet till yrkeshögskoleutbildning. Även sökande som genomfört en mindre studiekurs kan ofta anses ha grundläggande behörighet, bedömning får göras från fall till fall.

Komvuxsystemet byggde tidigare på etappläsning som var relaterad till gymnasieskolans två- och treåriga linjer. Elever i Komvux fick efter avslutade studier ett avgångsbetyg 2 eller 3, vilket motsvarar två- respektive treårig teoretisk linje. Dessa ger alltid grundläggande behörighet, likaså avgångsbetyg från Komvux.

5.1.7 Waldorfskola

Waldorfskolan utfärdar omdömen och behöver inte utfärda slutbetyg. Eleverna kan dock få slutbetyg med bokstavs-betyg IG-MVG. Sökande som har ett betyg från Waldorfskola och har läst enligt studieplan WK 10–12/WK2 10–12 med godkänt i minst 90 procent av kurserna har grundläggande behörighet till yrkeshögskolan. Slutbetyg utfärdades första gången vårterminen 1999. För mer information kring hur slutbetygen ska se ut, hänvisas till Universitets- och högskolerådets bedömningshandbok.

Elever som läste på Waldorfskola till och med 1998 fick avgångsbetyg. Sökande som har ett avgångsbetyg från tolvårig Waldorfskola har grundläggande behörighet till yrkes-högskoleutbildning.

5.1.8 Folkhögskoleintyg

Elever som läser på folkhögskola kan läsa både längre och kortare utbildningar och de kan vara av teoretisk karaktär (allmän) eller vara mer yrkesinriktade. För att folkhögskole-utbildning ska ge grundläggande behörighet till yrkeshögskolan krävs att den sökande har gått en allmän kurs. Det finns olika typer av behörighetsgivande intyg som en sökande kan ha:

- Intyg för behörighet till högskolestudier och yrkeshögskolestudier, som är den nyaste typen av intyg som folkhögskolorna utfärdar. Intyget är anpassat till ämnes-planerna för Gy2011 (Svenska 1, Engelska 5, etc.).
- Intyg för behörighet till högskolestudier. Dessa intyg utfärdades senast 30 juni 2015 och är anpassade till kursplanerna för Gy2000, med kärnämnen (Svenska B, Engelska A, etc.).
- Intyg om behörighet för högskolestudier. Detta är en äldre typ av intyg som var anpassat till linjegymnasiet med ämnen angivna i årskurser (Svenska årskurs 3, Engelska årskurs 2, etc.) Sökande som har sådana intyg ska ha läst senast läsåret 1997/1998 för att intyget ska ge grundläggande behörighet till yrkeshögskolan.

Sökande som har ”Intyg för behörighet till högskolestudier och yrkeshögskolestudier” som uppfyller kraven i myndighetens föreskrifter MYHFS 2013:4, har grundläggande behörighet till yrkeshögskolan. Föreskrifterna talar om vilka krav som ska ställas för att den sökande ska anses ha en svensk eller utländsk utbildning som motsvarar en gymnasieexamen i gymnasieskolan eller inom kommunal vuxenutbildning. Föreskrifterna tar inte upp vad som motsvarar en äldre utbildning från gymnasieskolan utan den ska bedömas av den enskilda utbildningsanordnaren. Myndigheten ger på nästa sida förslag på bedömning.

Myndigheten för yrkeshögskolans föreskrifter om behörighet att antas till utbildning inom yrkeshögskolan, MYHFS 2013:4

1 § Den som har gått igenom en utbildning vid folkhögskola är behörig att antas till utbildning inom yrkeshögskolan om hen har gått

1. en treårig utbildning,
2. en tvåårig utbildning som bygger på minst ett års studier i gymnasieskolan,
3. en tvåårig utbildning som bygger på grundskolan och minst ett års yrkesverksamhet, eller
4. en ettårig utbildning som bygger på minst två års studier i gymnasieskolan.

Dessutom krävs att den som har gått igenom en sådan utbildning har kunskaper motsvarande lägst godkänd nivå i följande gymnasiala kurser:

Svenska 1 eller Svenska som andraspråk 1, Engelska 5, Matematik 1a, b eller c, Historia 1a1, Naturkunskap 1a1, Religionskunskap 1 och Samhällskunskap 1a1.

Sökande som har "Intyg om behörighet för högskolestudier", det vill säga intyg från studier genomförda senast läsåret 1997/1998 ska, för att ha grundläggande behörighet till yrkeshögskolan, ha:

1. en avslutad minst 2-årig utbildning som bygger på grundskolan,
2. ämnet svenska i en omfattning som motsvarar minst en årskurs på någon linje i gymnasieskolan,
3. ämnet engelska i en omfattning som motsvarar minst en årskurs på någon linje i gymnasieskolan.

Som bilaga 2 finns ett dokument från Folkbildningsrådet rörande motsvarigheter till folkhögskolans innehållskrav för grundläggande behörighet för högskolestudier. För mer information om folkhögskolestudier och behörighetsintyg hänvisas till Folkbildningsrådet.¹⁵

5.1.9 Behörighet till yrkeshögskolan utifrån utländsk utbildning

Det är den sökande som har ansvar för att översätta sina betyg. Det innebär att utbildningsanordnaren bör upplysa den sökande om att hen ska styrka sin ansökan genom att lämna in en översättning av sina betyg samt en kopia på sitt originalbetyg. Översättningen bör göras av en auktoriserad översättare och betygen ska vara översatta till svenska eller engelska. När det gäller betyg som är utfärdade på de nordiska språken samt engelska, franska, tyska och spanska rekommenderar myndigheten att utbildningsanordnaren ansvarar för att översätta betygen.

När det gäller frågan om bedömning kan anordnaren inte avstå från att bedöma den sökandes behörighet eller avvisa en sökande på grund av att anordnaren inte har kompetens att bedöma de utländska betyg det är frågan om. I de fall det är svårt att göra en bedömning om det utländska betyget motsvarar en svensk gymnasieexamen som kan ge behörighet till utbildningen finns möjligheten att bedöma den sökande på reell kompetens istället, se kapitel 4. Nedan följer några tips på hur man kan bedöma den utländska utbildningen.

15

Se www.folkbildningsradet.se, under Folkhögskolor/Behörighet och studieomdöme.

Universitets- och högskolerådet, UHR, har en bedömningshandbok för utländska meriter¹⁶ som kan ge information och vägledning i bedömningen. Det gäller även om den är anpassad för behörighet till högskolestudier. Det framgår vilka typer av betyg som utfärdas, om dessa ger behörighet (till högskolestudier) och om det är en specifik myndighet som ska utfärda betygen för att de ska kunna godkännas. Där finns även information om vad vissa ämnen motsvarar i svenska betyg. Sammantaget är det viktigt att utbildningsanordnaren har i åtanke att denna handbok är utformad efter högskolans behörighetsbestämmelser, men rätt använd kan ge värdefull vägledning vid bedömningen av behörigheten inom yrkeshögskolan.

I den utländska bedömningshandboken finns också information om IB, International Baccalaureate, som går att läsa på vissa gymnasieskolor i Sverige. För mer information om IB hänvisas till UHR:s utländska bedömningshandbok.

Personer som har utländska betyg kan få dessa bedömda av UHR som utfärdar ett förhandsbesked om utbildningen ger behörighet till högskolestudier i Sverige.¹⁷ Om sökande har ett sådant förhandsbesked kan det vara till hjälp i bedömningen av sökandes behörighet till yrkeshögskoleutbildning. Även här ska man vara medveten om att de bedömningar som görs av UHR är för tillträde till högskoleutbildning och baseras på en annan förordning än den som gäller för tillträde till yrkeshögskolan. Av förhandsbeskedet bedöms inte eventuellt gymnasieprogram som den utländska utbildningen motsvarar och inte heller bedöms andra ämnen/kurser som inte krävs för behörighet till högskolestudier.

5.1.10 Bosatt i Danmark, Finland, Island eller Norge

Eftersom de andra nordiska länderna inte har exakta motsvarigheter till den svenska yrkeshögskolan, är det inte möjligt att ge ett generellt svar om vilka utbildningar som ger behörighet till yrkeshögskolan. Behörigheten måste bedömas för varje enskild sökande. Utgångspunkt är att om den sökandes utbildning ger behörighet till eftergymnasiala studier i landet där utbildningen är genomförd, ger den även grundläggande behörighet till yrkeshögskolestudier.

För information om utbildningar från de nordiska länderna som kan ge grundläggande behörighet till yrkeshögskolan hänvisas till UHR:s utländska bedömningshandbok. Även om den är anpassad för behörighet till högskoleutbildning kan den ge vägledning.

16 bedomningshandboken.uhr.se/Utlandska

17 Läs mer här: www.uhr.se/sv/Bedomning-av-utlandsk-utbildning/Utlandsk-gymnasieutbildning/

5.1.11 Bedömning av förmåga att tillgodogöra sig utbildningen

De fyra punkterna i 3 kap. 1 § YHF anger fyra likvärdiga vägar till grundläggande behörighet till yrkeshögskolan. Om den sökande visar förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen genom svensk eller utländsk utbildning, praktisk erfarenhet eller på grund av någon annan omständighet är kraven för behörighet uppfyllda.

De tre första punkterna i 3 kap. 1 § YHF grundar sig på att den sökande har en utbildning som förbereder för eftergymnasiala studier. Därför ska behörighetsbedömningen utifrån den fjärde punkten ta hänsyn till svensk eller utländsk utbildning, praktisk erfarenhet eller någon annan omständighet som visar att den sökande har tillräckliga kunskaper, färdigheter och kompetenser för att kunna tillgodogöra sig utbildningen. Det kan till exempel handla om kunskaper i språk och matematik eller förmåga att genomföra analyser och uttrycka sig i tal och skrift på ett sätt som utbildningen kräver. Det finns ingen standardmall för hur en sådan bedömning ska göras för yrkeshögskoleutbildningar. Utgångspunkten är att det ska göras en bedömning utifrån utbildningens innehåll och vad som krävs för att kunna tillgodogöra sig utbildningen.

Den sökande har möjlighet att styrka sin behörighet genom någon form av dokumentation eller på annat sätt. Utbildningsanordnaren har möjlighet att använda egna kriterier för bedömning av den sökandes behörighet. Kriterierna ska formuleras utifrån de kunskaper, färdigheter och kompetenser som behövs för den aktuella utbildningen. Det är viktigt att komma ihåg att de bedömningskriterier som ställs upp aldrig får innebära högre krav än vad som motsvarar kraven i svenska, engelska och matematik för yrkesexamen på gymnasieskolan.

Myndigheten rekommenderar att utbildningsanordnaren informerar de sökande om denna möjlighet till behörighetsbedömning och vilken typ av dokumentation eller underlag som behövs för att kunna bedöma om sökande har grundläggande behörighet enligt denna punkt. Förslagsvis kan denna information finnas på den egna webbsidan.

Filip söker utbildningen Lönespecialist. För behörighet till utbildningen ställs inga särskilda förkunskapskrav.

Utbildningsanordnaren har informerat på sin webbplats om fyra alternativa vägar att uppfylla kraven för behörighet till yrkeshögskolan. På webbplatsen finns också information om utbildningens innehåll. Utbildningen har bland annat kurser i affärsengelska, kommunikation, administrativ IT och lönehantering.

Filip har ingen komplett utbildning på gymnasial nivå. Han har jobbat administrativt i tio år och visar intyg från arbetsgivare som visar att han har god förmåga att använda datorprogramvara för att räkna och sammanställa data. Filip är sekreterare i styrelsen i en förening som har mycket internationellt utbyte och kan också visa att han har förmåga att kommunicera både på engelska och på svenska genom denna erfarenhet.

Utbildningsanordnaren bedömer att Filips erfarenheter gör att han kan tillgodogöra sig utbildningen och han bedöms därför vara behörig med stöd av 3 kap. 1 § punkt 4 YHF.

5.2 Krav på kunskaper i svenska

5.2.1 Bestämmelser

För grundläggande behörighet ska den sökande kunna uppvisa godtagbara kunskaper i det svenska språket, om den sökande inte har något av nedanstående modersmål:

3 kap. 2 § YHF

Den som har annat modersmål än svenska, danska, färöiska, isländska eller norska ska ha de kunskaper i svenska som behövs.

Att den som antas till en yrkeshögskoleutbildning ska ha de kunskaper i svenska ”som behövs”, innebär att kraven ska ställas i förhållande till vad som behövs för den enskilda utbildningen. Vad kravet på kunskaper i svenska innebär, kan variera beroende på utbildningens innehåll. För sökande som varken har ett godkänt gymnasiebetyg i svenska (eller motsvarande) eller något av ovanstående språk som modersmål bör en bedömning göras, till exempel i form av ett test. För att inte riskera att sökande diskrimineras bör hela denna grupp sökande testas, oavsett språklig bakgrund.

Om sökande har ett godkänt betyg från kursen svenska 1 eller svenska som andraspråk 1 så ska anordnaren utgå från att hen har de kunskaper i svenska som behövs.

Tänk också på att sökande som uppfyller grundläggande behörighet genom 1 § 4p. även ska bedömas mot 2 §.

5.2.2 Vilka krav på kunskaper bör ställas?

Eftersom utbildningar kan innebära olika krav på vilka kunskaper i svenska som behövs, kan utbildningsanordnaren inte ställa krav på att den sökandes kunskaper i svenska ska motsvara en viss gymnasiekurs i sin helhet. I stället behöver man tänka igenom vilka typer av språkanvändning den sökande kommer att ställas inför och därefter bestämma vad som behövs för den enskilda utbildningen. Det är viktigt att samma krav på kunskaper i svenska ställs på samtliga sökande. De har även rätt att i förväg få veta vilka kunskaper i svenska som är nödvändiga för att klara utbildningen och på så sätt få möjlighet att ta ställning till om man har de kunskaper som behövs. Det rekommenderas att detta tydligt framgår på anordnarens egen webbplats.

För många utbildningar handlar de grundläggande kunskaperna om att förstå talat och skrivet språk och att kunna kommunicera på ett sätt som utbildningen kräver samt att kunna göra sig förstådd genom tal och skrift. Här behöver avgöras vad som faktiskt krävs för att följa med i undervisningen – tänk på att det handlar om att ange en nedre gräns.

Michel söker utbildningen Grafisk design. Han har en utländsk gymnasieexamen som motsvarar en svensk gymnasieexamen.

Michel har inte svenska som modersmål. Han har läst i informationen på utbildningsanordnarens webbplats att han behöver visa att han har tillräckliga kunskaper i svenska för att kunna tillgodogöra sig utbildningen för att vara behörig. Michel har jobbat i två år inom reklambranschen i Sverige med svenska som arbetspråk. För att styrka sina kunskaper i svenska skickar han med ett intyg från arbetsgivaren som beskriver hans förmåga att uttrycka sig i tal och skrift på svenska.

Utbildningsanordnaren bedömer att Michel uppfyller kraven på grundläggande behörighet med stöd av 3 kap. 1 § punkten 2 och 2 § YHF.

5.2.3 Bedömningsmetoder

Det finns ett stort utrymme för utbildningsanordnare att själva bestämma med vilka metoder och mot vilka kriterier som bedömningen ska göras. Det är ett krav att metoderna är transparenta, i den mening att den sökande i förväg känner till vad som bedöms och hur, och att bedömningen genomförs på ett likvärdigt sätt, oavsett vem bedömaren är.

När sökandes kunskaper i svenska testas, bör hänsyn tas till följande:

- Att tydliggöra vilka kunskaper i svenska som krävs, det vill säga att formulera tydliga bedömningskriterier.
- Att ge sökande tydlig information om kriterierna och om hur bedömningen går till.
- Att den, eller de, som genomför bedömningen har tillräcklig kompetens för sitt uppdrag.
- Att de texter och det innehåll som används vid testningen är representativt för material som används i utbildningen.
- Att inte ställa högre krav än nödvändigt – kraven anger en nedre gräns för vilka kunskaper som behövs för att kunna tillgodogöra sig utbildningen.
- Att inte ställa andra eller högre krav på sökande med annat modersmål än svenska, än vad som ställs på sökande med svenska som modersmål.

5.3 Behörighet i övrigt

5.3.1 Bestämmelser

Utbildningsanordnaren kan ställa krav på särskilda förkunskaper och villkor utöver vad som gäller för grundläggande behörighet till yrkeshögskolan. Kraven, när det gäller särskilda förkunskaper, får bara ställas om de är nödvändiga för att den studerande ska kunna tillgodogöra sig utbildningen. Det är också reglerat vilken typ av förkunskapskrav som får ställas upp. Villkor får bara ställas om de är en förutsättning för utbildningens speciella inriktning eller det yrkesområde som utbildningen förbereder för. Reglerna för särskilda förkunskaper och villkor finns i 3 kap. 3 § YHF.

3 kap. 3 § YHF

För behörighet att antas till en utbildning får det utöver vad som anges i 1 och 2 § ställas krav på särskilda förkunskaper. Sådana krav ska vara nödvändiga för att den studerande ska kunna tillgodogöra sig utbildningen. Kraven får avse kunskaper från en eller flera kurser i gymnasieskolans nationella program eller motsvarande kunskaper.

Om det finns särskilda skäl får kraven på särskilda förkunskaper även avse yrkeserfarenhet och andra kunskaper än sådana som avses i första stycket, om de är av betydelse för utbildningens speciella inriktning eller det yrkesområde som utbildningen förbereder för.

Utöver krav på kunskaper får det även ställas villkor som är en förutsättning för utbildningens speciella inriktning eller det yrkesområde som utbildningen förbereder för.

Om det krävs särskilda förkunskaper för behörighet ska dessa framgå av utbildningens utbildningsplan. Detta krav följer av 2 kap. 7 § YHF som reglerar vad en utbildningsplan ska innehålla.

5.3.2 Att tänka när särskilda förkunskaper utformas

När anordnaren utformar de särskilda förkunskaperna är det viktigt att fundera på om de är nödvändiga och vad som faktiskt krävs för att den studerande ska kunna tillgodogöra sig utbildningen. Man får inte kräva omotiverat höga särskilda förkunskaper. Det handlar om att ta hänsyn till vilka kompetenser som är nödvändiga för att den studerande ska klara av utbildningen.

5.3.3 Kurser från gymnasieskolan

Särskilda förkunskaper i form av kunskaper från en eller flera kurser i gymnasieskolans nationella program eller motsvarande kunskaper ska anges som kurser. Det är inte möjligt att ange ett förkunskapskrav i form av ett helt program från gymnasieskolan. Det bör anges om det krävs minst Godkänt eller betyget E. Det är inte möjligt att kräva ett högre betyg än Godkänt/E i kursen för att den sökande ska vara behörig, det är heller inte möjligt att sätta en kurs som ingår i yrkesprogrammets gemensamma kurser¹⁸ som ett särskilt förkunskapskrav eftersom dessa kurser redan ingår i den grundläggande behörigheten.

18

Läs mer här; <https://www.skolverket.se/laroplaner-amnen-och-kurser/gymnasieutbildning/gymnasieskola>

I bilaga 3 finns jämförelser mellan de vanligaste skolformerna i vissa ämnen, som kan underlätta vid bedömning. Om den sökande inte har formella meriter kan hen ha reell kompetens, läs mer om reell kompetens i kapitel 4.

5.3.4 Yrkeserfarenhet

Yrkeserfarenhet får endast användas som förkunskapskrav om det finns särskilda skäl.¹⁹ Yrkeserfarenhet innebär att den sökande ska ha arbetat inom ett specifikt område och utvecklat kompetenser som krävs för att klara utbildningen. Det bör framgå vilken yrkeserfarenhet som är relevant för utbildningen, att bara ange ”relevant yrkeserfarenhet” blir inte tillräckligt tydligt för de sökande.

Det kan även framgå vilken omfattning och längd som krävs, till exempel yrkeserfarenhet om minst 2 år på minst halvtid. I dessa fall bör det även framgå om anordnaren räknar om yrkeserfarenhet som har annan omfattning än den som anges, till exempel om 1 år på heltid ger behörighet om kravet är 2 år på minst halvtid.

Om man använder tid som mått på yrkeserfarenhet kan det vara svårt för anordnaren att göra en motsvarande bedömning för de sökande som inte kan ange en precis tid för yrkeserfarenheten. Genom att istället använda specifika kompetenser från yrkeserfarenheten som mått kan en motsvarande bedömning underlättas.

5.3.5 Att tänka på när villkor utformas

Villkor som är en förutsättning för utbildningens speciella inriktning eller det yrkesområde som utbildningen förbereder för får ställas för behörighet för utbildning inom yrkeshögskolan. Villkor kan vara körkort för trafikläroutbildning eller godkänt i vissa tester (fysiska och psykologiska) för specifika utbildningar som lokförare eller pilot. Ofta är dessa villkor något som krävs för yrket som regleras av en annan myndighet, som Trafikverket eller Transportstyrelsen.

Villkor kan också vara någon typ av särskilt prov, till exempel kan det för vissa utbildningar inom hantverk, design och media krävas arbetsprover. I de fall det ställs krav på arbetsprov eller annat särskilt prov måste det vara tydligt vad som ska mätas och vad som krävs för att få godkänt på provet.

Det är inte tillåtet att kräva något villkor för att det är ”bra att ha” i yrket (som till exempel körkort), utan villkoren ska gälla något som är nödvändigt för utbildningen eller yrket. En del företag ställer vissa krav på studerande för att kunna ge dem en LIA-plats som t.ex. utdrag ur belastningsregister eller drogtest. Det är inte krav som kan anges som villkor till utbildningen. Istället bör den sökande informeras vid söktillfället om att dessa krav kan komma att ställas av företagen för att erhålla en LIA-plats.

19 Se avsnitt 5.3.6; ”Vad innebär särskilda skäl”.

5.3.6 Vad innebär särskilda skäl?

I 3 kap. 3 § YHF anges att förkunskaper i form av yrkeserfarenhet och andra kunskaper än sådana som avser kunskaper från en eller flera kurser i gymnasieskolans nationella program eller motsvarande kunskaper ska vara nödvändiga för att den studerande ska kunna tillgodogöra sig utbildningen. För att kunna ställa krav på särskilda förkunskaper krävs utöver det särskilda skäl.

Ett särskilt skäl är något utöver normalfallet. En yrkeshögskoleutbildning är en naturlig utbildningsväg för unga individer efter avslutad gymnasieskola och de särskilda förkunskaper som kan ställas upp för behörigheten ska inte stänga ute dessa sökande. Det är utbildningsanordnaren som i sin ansökan till Myndigheten för yrkeshögskolan ska visa på konkreta omständigheter och kunna motivera att det finns särskilda skäl för att få ställa krav på ovanstående. Det gäller att kunna redovisa och förklara vad det är i utbildningen som motiverar att ha yrkeserfarenhet eller andra kunskaper som förkunskapskrav och varför kurser från gymnasieskolans nationella program inte räcker för att nå utbildningens mål. Det är Myndigheten som, utifrån underlaget som skickats in i samband med en ansökan om att bedriva utbildning, bedömer om särskilda skäl föreligger eller inte.

5.3.7 Bedömning av motsvarande kunskaper

Om utbildningen ställer krav på särskilda förkunskaper från en eller flera kurser i gymnasieskolans nationella program ska utbildningsanordnaren också bedöma om den sökande har motsvarande kunskaper.²⁰ Det framgår av bestämmelsen i 3 kap. 3 § YHF. Bedömningen görs då utifrån underlag som kan se olika ut.

Eftersom gymnasieskolan har genomgått ett antal reformer kan också betyg i olika ämnen/kurser se olika ut. Som bilaga 3 finns en tabell med jämförelser mellan skolformerna av de ämnen/kurser som är vanligast förekommande som särskilt förkunskapskrav. För de ämnen/kurser som inte finns i tabellen hänvisas till Skolverkets webbplats. Där finns möjlighet att söka efter både nu giltiga och äldre kursplaner med betyg G–MVG. Kursplanerna får därefter jämföras med varandra för att kunna bedöma om en sökande med äldre betyg är behörig. För samtliga ämnen finns många fler sätt att ha motsvarande kunskaper. I UHR:s bedömningshandbok finns en fullständig förteckning över vad som kan motsvara respektive kurs/ämne.²¹

5.3.8 Prov i svenska respektive engelska

För behörighet i svenska respektive engelska till högskolestudier finns olika former av tester som kan göras om den sökande har en utländsk gymnasieutbildning, se bilaga 4. Godkända resultat på dessa tester visar att den sökande har kunskaper i svenska respektive engelska som motsvarar kraven i dessa ämnen för grundläggande behörighet.

²⁰ I kapitel 4 finns mer information om hur bedömningar kan göras.

²¹ bedomningshandboken.uhr.se/Svenska, under Behörigheter/Tabell för behörighetsbedömning.

5.4 Behörig enligt 3 kap. 4 §

5.4.1 Bestämmelser

Behörighet för en sökande till yrkeshögskolan bedöms först utifrån vad som står i 3 kap. 1–4 §§ YHF. Om den sökande inte uppfyller dessa krav finns ytterligare en möjlighet att bli förklarad behörig genom att utbildningsanordnaren bedömer behörigheten utifrån 3 kap. 4 § YHF. Bestämmelsen är utformad på ett sådant sätt att det är utbildningsanordnaren själv som väljer om den ska tillämpas eller inte.

3 kap. 4 § YHF

Behörig att antas till utbildningen är, trots vad som anges i 1–3 §§, även den som bedöms kunna tillgodogöra sig utbildningen och därefter utöva det yrke som utbildningen förbereder för. Högst 20 procent av årsplatserna i en utbildning får avsättas för sådana sökande.

5.4.2 Bedömning av förmåga att tillgodogöra sig utbildningen och därefter utöva det yrke som utbildningen leder till

Det finns två krav i denna bestämmelse, (att kunna tillgodogöra sig utbildningen och därefter kunna utöva det yrke som utbildningen förbereder för). Båda bestämmelserna måste vara uppfyllda för att den sökande ska kunna bedömas behörig till utbildningen. Det är utbildningsanordnaren som tillsammans med ledningsgruppen bör formulera relevanta läranderesultat som den sökande ska kunna uppvisa. Den sökandes reella kompetens ska sedan bedömas mot dessa läranderesultat.²²

Bedömning kan göras utifrån underlag som den sökande skickar in eller utifrån tester som utbildningsanordnaren genomför. Det finns ett stort utrymme för anordnaren att bestämma hur och på vilka grunder bedömningen ska göras.

Det vanligaste är att denna bestämmelse används för en sökande som inte uppfyller de särskilda förkunskapskraven för utbildningen. Eftersom särskilda förkunskapskrav ska vara sådana krav som är nödvändiga för att den sökande ska kunna tillgodogöra sig utbildningen är det särskilt viktigt att motivera varför ett undantag från dessa krav kan göras för den sökande. Till exempel kan krav ställas på kunskaper från en eller flera kurser i gymnasieskolans nationella program eller motsvarande kunskaper. Om sökande inte uppfyller ett krav som ställts upp, till exempel betyget E i Svenska 2 eller motsvarande, kan anordnaren sätta upp kriterier kring vad i denna kurs som är särskilt avgörande för att klara utbildningen, till exempel att den sökande har grundläggande färdigheter i presentationsteknik och förmåga att kommunicera skriftligt. Då kan det vara relevant att bedöma den sökandes förmåga på dessa områden genom intyg från tidigare erfarenheter eller genom ett test. En sökande som har kunskaper och färdigheter som helt motsvarar den aktuella gymnasiekursen uppfyller kravet på särskilda förkunskaper.²³

22 Ett exempel på hur man kan ta fram relevanta bedömningskriterier finns i Skolverkets skrift om identifiering av generella kompetenser med hjälp av EU:s nyckelkompetenser.

23 Se avsnitt 5.3.7; "Bedömning av motsvarande kunskaper".

Om utbildningen har andra särskilda förkunskapskrav, som yrkeserfarenhet eller villkor som är en förutsättning för utbildningens speciella inriktning eller är av betydelse för det yrkesområde som utbildningen förbereder för, kan andra erfarenheter bedömas ge likvärdig beredskap för den sökande att tillgodogöra sig utbildningen och därefter utöva det yrke som utbildningen leder till. Nedan följer ett exempel på bedömning enligt 3 kap. 4 § YHF.

Anna söker utbildningen Byggproduktionsledare. På utbildningsanordnarens webbplats finns information om möjligheten att bli bedömd utifrån reell kompetens om sökande inte har de formella meriter som ger grundläggande behörighet till yrkeshögskolan eller de särskilda förkunskaperna.

Anna har betyg från Hotell- och restaurangprogrammet men uppfyller inte de särskilda förkunskapskraven om godkänt/lägst betyg E i Bygg och anläggning 1 och 2. Hon är därmed inte behörig enligt kravet på särskilda förkunskaper. Anna påtalar att hon under tre års tid arbetat som hotellchef och att hon i den rollen även har varit hotellets representant i ett ombyggnadsprojekt. Det var där som intresset för byggproduktion väcktes. Utbildningsanordnaren testar hennes förmåga att förstå delar av utbildningens innehåll och gör bedömningen att Anna, med ett mindre individuellt stöd som utbildningsanordnaren kan ge, mycket väl kan klara utbildningen och därefter utöva det yrke som utbildningen förbereder för.

Anna bedöms behörig enligt 3 kap 4 § YHF.

5.4.3 Högst 20 procent av årsplatserna får avsättas

Det finns ingen gräns för hur många sökande som kan bedömas behöriga utifrån sin förmåga att tillgodogöra sig utbildningen och därefter utöva det yrke som utbildningen leder till. Om utbildningen har fler behöriga sökande än årsplatser ska de som har behörighetsförklarats utifrån 3 kap. 4 § YHF också ingå i ett urval i konkurrens med andra behöriga sökande. Däremot får högst 20 procent av årsplatserna i en utbildning avsättas för sökande som behörighetsförklarats utifrån 3 kap. 4 § YHF. Regeln kallas ofta för 20-procentsregeln som en följd av denna begränsning. Därför är det viktigt att beslutsunderlaget visar tydligt på vilken grund var och en av de sökande har behörighetsförklarats inför antagningen.

Hur många årsplatser en utbildning har framgår av Myndigheten för yrkeshögskolans beslut om att utbildningen får ingå i yrkeshögskolan. Även om det görs ett övertag till utbildningen beräknas de 20 procenten efter antalet årsplatser som anges i beslutet.

5.5 Behörighetsgivande förutbildning

Om en utbildning inte får tillräckligt många sökanden kan anordnaren i vissa fall bedriva behörighetsgivande förutbildning²⁴. Denna möjlighet tas i bruk under 2017.

Den behörighetsgivande förutbildningen ska syfta till att ge de sökande kunskaper som motsvarar de krav på behörighet som är uppställda för den ordinarie utbildningen och bedrivs alltid som heltidsstudier. För att vara behörig till förutbildningen gäller samma grundläggande behörighet som till yrkeshögskolan i övrigt. Vidare kan utbildningsanordnaren sätta krav på särskilda förkunskaper för utbildningen. Ansökan om att en behörighetsgivande förutbildning ska få starta får göras av anordnaren samtidigt som ansökan om den ordinarie utbildningen. Ansökan får även göras vid annan tidpunkt. Förutsättningen är att det finns eller kan antas finnas brist på behöriga sökande till den ordinarie yrkeshögskoleutbildningen. Förutbildningen ska bedrivas på heltid och i anslutning till den ordinarie yrkeshögskoleutbildningen.²⁵

5.6 Enstaka kurs

Om det efter att en utbildning har startat konstateras att utbildningen inte fyller sina platser, kan anordnaren anmäla till myndigheten att man avser erbjuda kurser i utbildningen som enstaka kurs. Denna möjlighet tas i bruk under 2017. Samma behörighetsgrunder ska gälla för de enstaka kurserna som för utbildningen i övrigt. Läs mer om enstaka kurs på myndighetens webbsida.²⁶

24 Förordning (2017:3) om behörighetsgivande förutbildning inom yrkeshögskolan.

25 Läs mer här: <https://www.myh.se/Verksamhetsomraden/Yrkeshogskolan/For-utbildningsanordnare/>

26 Läs mer här: <https://www.myh.se/Verksamhetsomraden/Yrkeshogskolan/For-utbildningsanordnare/>

6

6 Urval

3 kap. 5 – 7 §§ punkten YHF

Om antalet platser inom en utbildning är mindre än antalet behöriga sökande enligt 1-4 §§, får ett urval göras. Hänsyn ska då tas till den sökandes möjlighet att tillgodogöra sig utbildningen.

Vid urvalet får en eller flera av följande urvalsgrunder användas: betyg, särskilt prov, tidigare utbildning och yrkeserfarenhet. Vid i övrigt lika meriter får urval också göras genom lottning.

Urvalsgrunden särskilt prov får endast avse kunskaper och färdigheter som är nödvändiga för att den sökande ska kunna tillgodogöra sig utbildningen.

Urvalsgrunden tidigare utbildning ska i första hand avse utbildning på gymnasial nivå. Annan tidigare utbildning och yrkeserfarenhet får användas som urvalsgrund om det finns särskilda skäl.

6.1 Bestämmelser

Om när och hur ett urval ska göras finns i 3 kap. 5–7 §§ YHF.

Enligt 2 kap. 7 § punkten 8 YHF ska utbildningens utbildningsplan beskriva vilka grunder som ska användas vid ett urval. Utbildningsplanen är därför ett viktigt styrdokument för urvalet bland sökande till en yrkeshögskoleutbildning.

6.2 Att tänka på när urvalsgrunder utformas

Eftersom urvalet ska utformas så att den som bäst kan tillgodogöra sig utbildningen ska antas, ska urvalsgrunderna vara anpassade efter vad som krävs för att klara utbildningen. Urvalet ska **inte** vara ett sätt att rangordna de sökande utifrån en bedömning om vilka som kan ha störst chans till anställning efter utbildningens slut utan ska **enbart** pröva den sökandes förmåga att tillgodogöra sig utbildningen. Efter som yrkeshögskolan ska vara öppen för alla som uppfyller behörighetsvillkoren är det viktigt att urvalsgrunderna inte sätter öppenheten ur spel genom att vara direkt eller indirekt diskriminerande.²⁷

Utgångspunkten är densamma som vid framtagandet av särskilda förkunskapskrav. Det finns dock en viktig skillnad: medan de särskilda förkunskapskraven ska ange gränsen för vilka kunskaper, färdigheter och kompetenser som är nödvändiga för att tillgodogöra sig utbildningen, syftar urvalsgrunderna till att rangordna de sökande efter möjlighet att tillgodogöra sig utbildningen. **Alla sökande som bedömts vara behöriga ska ingå i urvalet.**

27

Se <http://www.do.se/om-diskriminering/> för mer information om diskrimineringsgrunderna.

Urvalet ska inte påverka behörighetsbedömningen. En sökande som tidigare har visat sig uppfylla krav på grundläggande behörighet och eventuella särskilda förkunskapskrav eller villkor kan inte förklaras "obehörig" till utbildningen om hen inte genomgår urvalet med ett visst resultat.

Det är också viktigt att reflektera över hur sökande som är behöriga på grundval av reell kompetens ska kunna konkurrera om utbildningsplatserna i urvalet. Urvalsgrunderna bör ta hänsyn till att alla som är behöriga även ska kunna delta i urvalet. Att exempelvis enbart använda urvalsgrunden betyg försämrar möjligheten för behöriga med reell kompetens att delta i urvalet. Däremot ger urvalsgrunden särskilt prov en möjlighet för sökande som behörighetsförklarats på olika sätt att konkurrera på lika villkor.

Utbildningsanordnaren kan välja att ha flera urvalsgrunder där de sökande "sällas bort" gradvis. Detta kallas ofta för stegvis urval. Om man väljer att utforma urvalet stegvis, så är det viktigt att tänka på vilka konsekvenser urvalet kan få. Även här bör hänsyn tas till att alla som behörighetsförklarats – oavsett behörighetsgrund – bör kunna delta i urvalets första steg. En utbildningsanordnare kan alltså utforma urvalsprocessen på ett sådant sätt att de som placerats sig högst på listan i det första steget går vidare till nästa steg, likväl som att poäng för respektive steg räknas samman och de sökande med högsta poängen hamnar högst upp på listan över behöriga sökande.

I de fall ansökningstiden förlängs innan ansökningstiden går ut ska anordnaren vänta med att göra urvalet till dess att alla ansökningar har kommit in inom den förlängda ansökningstiden.

I förordningen (2009:130) om yrkeshögskolan anges i 3 kap. 7 § att urvalsgrunderna yrkeserfarenhet och tidigare utbildning som inte avser utbildning på gymnasial nivå endast får användas om särskilda skäl föreligger. Läs mer om särskilda skäl här.²⁸

Ett urval med kvotgrupper, det vill säga att antalet platser på utbildningen delas upp i olika grupper baserat på behörighetsgrund är inte förenligt med yrkeshögskolans regelverk. I ett urval till yrkeshögskolan måste samtliga behöriga sökande rangordnas i samma lista. Orsaken är att syftet med urvalet är att välja ut de behöriga sökande som har bäst förmåga att tillgodogöra sig utbildningen. Därför ska alla behöriga sökande ha samma möjligheter att delta i urvalet och bli bedömda i förhållande till samma urvalsgrunder. Om de sökande delas in i kvotgrupper utifrån olika urvalsgrunder, sätts denna möjlighet ur spel.

28

Se avsnitt 5.3.6; "Vad innebär särskilda skäl".

Det är inte ovanligt att flera sökande får samma poäng i urvalet och utbildningsanordnaren behöver därför ha beredskap för hur man ska gå tillväga om situationen uppstår. Redan när man bestämmer hur poängen för olika urvalsgrunder ska beräknas är det bra att minimera risken för att ett stort antal sökande får samma poäng. I utbildningsplanen ska det redogöras för hur rangordning av sökande kommer att göras om flera sökande får samma poäng i urvalet. Till exempel kan en urvalsgrund ges tyngre vikt än övriga i en "utslagssituation". En annan möjlighet är att använda sig av lottning²⁹ om de sökande i övrigt har likvärdiga meriter.

6.2.1 Betyg

Urvalsgrunden betyg kan tillämpas på olika sätt beroende på vilka särskilda förkunskaper som är nödvändiga för att den sökandes ska kunna tillgodogöra sig utbildningen.

Utbildningsanordnaren kan välja hur man räknar ut ett meritvärde, antingen baserat på hela betyget eller på vissa utvalda kurser och kan välja vilken skala man vill använda. Tänk på att ju färre kurser meritvärdet räknas på, desto större risk är det att flera sökande får samma meritvärde.

Olika skolformers betyg, det vill säga gymnasieexamen med betygsskala A–F, slutbetyg med betygsskala IG-MVG, avgångsbetyg med betygsskala 1–5 samt utländska betyg och folkhögskoleintyg, ska kunna jämföras med varandra. I UHR:s bedömningshandbok finns information om hur högskolan räknar fram meritvärde för gymnasieexamen, slutbetyg och avgångsbetyg som man kan använda sig utav. Observera att folkhögskolor och utländska betyg inte får ett meritvärde enligt samma skala inom högskolan, utan räknas på annat sätt. Om anordnaren väljer att använda högskolans sätt att räkna gymnasiebetyg måste en metod vara utarbetad för att räkna om även utländska betyg och folkhögskola enligt samma skala.

Sökande som behörighetsförklarats enligt 3 kap. 1 § 4.p eller via 4 § har troligtvis inte några betyg att redovisa och hamnar därmed längst ner på listan, med få möjligheter att bli antagna, om endast betyg används som urvalsgrund.

6.2.2 Särskilt prov

Att använda sig av särskilt prov gör att alla sökande, oavsett hur hen behörighetsförklarats, kan delta i urvalet. Ett särskilt prov används med fördel om det är av betydelse för utbildningen, till exempel för konstnärliga utbildningar där arbetsprover kan användas för att fånga aspekter som kreativ förmåga.

29

Denna möjlighet gäller utbildningar som fått beslut om att ingå i yrkeshögskolan efter den 15 april 2016.

Det är centralt att det särskilda provet verkligen utformas för att mäta den studerandes förmåga att tillgodogöra sig utbildningen och inte syftar till att bedöma anställningsbarheten hos den sökande, då anställningsbarheten inte kan bedömas förrän efter genomförd utbildning.

Om särskilt prov ska användas som urvalsgrund bör det utformas som ett test där man mäter specifika kunskaper och färdigheter som är nödvändiga för att den sökande ska kunna tillgodogöra sig utbildningen och inte utifrån personliga egenskaper som exempelvis lämplighet för yrket, ålder, motivation eller social kompetens. Ett särskilt prov kan vara muntligt, skriftligt eller praktiskt. Det är viktigt att det särskilda provet är utformat så att det går att gradera och mäta de kunskaper som testas likadant varje gång som det genomförs. Om särskilt prov används som urvalsgrund ska det i utbildningsplanen tydligt framgå hur provet kommer att genomföras samt vilka poäng provet ger i urvalet. Även den maximala poängsumma som urvalsgruppen kan ge ska framgå.

För att ge alla sökande samma förutsättningar bör de sökande som kan styrka en konstaterad funktionsnedsättning erbjudas möjlighet till kompensatoriskt stöd. Det kan till exempel vara möjlighet att få göra provet muntligt istället för skriftligt, att få använda talsyntes eller rättstavningsprogram eller möjlighet att göra provet enskilt istället för i stor sal.

Det finns inget hinder för att det särskilda provet i urvalet genomförs med intervju som metod. Det är dock viktigt att tänka på hur intervjun utformas. En förutsättning är att intervjun har ett tydligt syfte att bedöma kunskaper och färdigheter hos den sökande. Dessa ska vara definierade i förväg, kända av den sökande och göra det möjligt att bedöma sökandes möjlighet att tillgodogöra sig utbildningen. I en intervju är det inte relevant att ställa frågor om den sökandes familjesituation eller om den sökande har sökt andra utbildningar. Intervjun ska vara tillräckligt strukturerad för att det ska vara möjligt att få ett bedömningsbart resultat och för att olika intervjuare ska kunna göra likvärdiga bedömningar. Det är viktigt att intervjuaren har tillräcklig kompetens för att genomföra intervjun och göra bedömningarna.

6.2.3 Tidigare utbildning

Urvalsgrunden tidigare utbildning ska i första hand avse gymnasial utbildning. Annan tidigare utbildning får användas som urvalsgrund om det finns särskilda skäl³⁰ och ska därför användas återhållsamt.

Om tidigare utbildning används som urvalsgrund ska det tydligt framgå inom vilket område samt vilken form av utbildning, om det är hel- eller halvtidsstudier som ger poäng i urvalet. Den maximala poängsumma som urvalsgruppen kan ge ska också framgå.

30 Se avsnitt 5.3.6; "Vad innebär särskilda skäl".

Det är viktigt att den tidigare utbildningen relaterar till den sökta utbildningens innehåll. Till exempel kan urvalet till en utbildning till redovisningsekonom ge högre poäng för de sökande som har en gymnasieutbildning med ekonomisk inriktning.

6.2.4 Yrkeseferenhet

Urvalsgrunden yrkeseferenhet får endast användas om det finns särskilda skäl. Huvudregeln är att yrkeseferenhet bör användas återhållsamt. Bakgrunden är att utbildningar inom yrkeshögskolan i första hand ska bygga på de kunskaper som elever får på nationella program i gymnasiet eller motsvarande. Det kan dock finnas utbildningar som har särskilda skäl för att använda urvalsgrunden. Ett sådant skäl kan vara att utbildningen har yrkeseferenhet som särskilt förkunskapskrav och efterföljs av ett urval för att bedöma vem som bäst kan tillgodogöra sig utbildningen.

Det ska vara tydligt klarlagt i förväg hur många poäng den sökande kan få beroende på längd och omfattning av den tidigare yrkeseferenheten. Till exempel om poäng ges per månad eller år? Ger deltidsarbete lägre poäng än heltid? Finns det ett maximalt antal år som den sökande kan få poäng för? Ett annat alternativ är att definiera vilka kunskaper, färdigheter och kompetenser från yrkeseferenheten som ger poäng i urvalet.

6.3 Behörighetsgivande förutbildning och enstaka kurser

Om förutbildning anordnas ska dess urvalsgrunder finnas i utbildningsplanen för förutbildningen. Urval kan bli aktuellt om det finns fler sökande till förutbildningen än det finns platser kvar på utbildningen den förbereder för. Observera att alla som antagits till den behörighetsgivande utbildningen ska beredas plats på den ordinarie utbildningen.

Om utbildningsanordnaren efter anmälan till myndigheten avser att erbjuda kurser på tomma platser, ska ett ansökningsförfarande till enstaka kurs initieras. Om det är fler sökande än det finns tomma platser ska det urval som gäller för den ordinarie utbildningen användas. Läs mer om enstaka kurser och behörighetsgivande förutbildning på myndighetens webbplats.³¹

31

<https://www.myh.se/Verksamhetsomraden/Yrkeshogskolan/For-utbildningsanordnare/>

7 Slutord

Yrkeshögskolan är fortfarande en förhållandevis ny utbildningsform, som så sakteliga börjar hitta sin egen form. Vid flera tillfällen har förändringar av regelverket skett, med syfte att styra effekten av utbildningsformen. Inom myndigheten sker ständigt ett normeringsarbete av regelverket, utifrån olika händelser som uppkommer bland annat genom bedömningar av ansökningar om att bedriva yrkeshögskoleutbildning, tillsyn och kvalitetsgranskning. Det innebär att myndighetens stödmaterial inte ensamt kan vara bärare av all aktuell information. Även om kontinuerliga uppdateringar genomförs kan det finnas en eftersläpning i förhållande till när förändringar eller ställningstagande träder i kraft. Det innebär sammantaget att de som verkar inom yrkeshögskolan behöver hålla sig informerade och uppdaterade.

Med denna handbok är förhoppningen att det ska bli lätt att göra rätt i behörighetsprocessen. En annan förhoppning är att det har väckt tankar och funderingar över hur rekryteringen till utbildningarna kan breddas. Att sökande ska få en rättssäker bedömning av sin behörighet för studier till yrkeshögskolan är till gagn för alla inblandade: individ, utbildningsanordnare, arbetsliv och samhälle. Det övergripande syftet med utbildningsformen, att förse arbetsmarknaden med kompetens, är avhängigt att de sökande med bäst förutsättningar blir antagna och avslutar utbildningarna med godkända resultat så att de sedan blir anställningsbara och kommer ut på arbetsmarknaden. Först då är cirkeln sluten och den sista pusselbiten lagd.

Myndigheten för
yrkeshögskolan bidrar till
att förse arbetslivet med
rätt kompetens i rätt tid.

Myndigheten för yrkeshögskolan

Myndigheten för yrkeshögskolan
Box 145, 721 05 Västerås, Sweden
www.myh.se

Dokumentation av tillträde till en yrkeshögskoleutbildning

Bilaga 1

Dokumentationen av tillträde till en yrkeshögskoleutbildning är väsentlig för de studerandes rättssäkerhet och måste därför vara noggrann och tydlig. Varje steg i tillvägagångssättet, varje åberopad grund för bedömning och varje genomförd bedömning i tillträdesprocessen ska dokumenteras. Det ska gå att följa precis hur en enskild ansökan har hanterats i varje steg i processen.

Samtliga steg ska dokumenteras:

1. Ansökan
2. Behörighetsbedömning
3. Urval
4. Antagning
5. Påbörjad utbildning

Om **ansökan** bör följande framgå av dokumentationen:

1. Plan för genomförande av tillträdesprocessen
2. Sista ansökningsdag
3. Lista över samtliga sökande till utbildningen
4. Ansökningsdatum för samtliga sökande. Sena ansökningar kan tillåtas i mån av plats och ska särredovisas per ansökningsdatum. De ska i övrigt bedömas och dokumenteras som andra ansökningar, urval undantaget. Ledningsgruppen bedömer hur långt in i utbildningen det är rimligt att kalla reserver eller tillåta sen ansökan. Ställningstagandet bör finnas dokumenterat i ledningsgruppsprotokoll.
5. Lista över insända underlag
6. Dokumentation av kompletteringsprocess för underlag
7. Notering om åberopande av reell kompetens. Om reell kompetens har åberopats ska dokumentationen omfatta varje steg, underlag och bedömning i den individuella processen.
8. Notering om önskan om validering. Om validering görs ska dokumentationen omfatta varje steg, underlag och bedömning i den individuella processen.

Om **behörighetsbedömning** bör följande framgå av dokumentationen:

1. Att, hur, utifrån vilken bestämmelse och vilka underlag samt med vilket resultat bedömning av grundläggande behörighet för yrkeshögskolan har gjorts för samtliga sökande.

Hur: Hur har arbetet gått till? Vilka steg har genomgåts?

Bestämmelse: Mot vilken/vilka av de fyra punkterna i 3 kap 1 § i YHF har bedömningen gjorts för var och en?

Underlag: Utifrån vilka underlag (betyg, arbetsintyg, särskilt prov etc) har bedömning gjorts för var och en? Om reell kompetens har åberopats ska dokumentationen omfatta varje steg, underlag och bedömning i den individuella processen.

Resultat: Vilken blev den slutliga bedömningen? Resultatet kan beskrivas som behörig/ej behörig/behörighet kan ej styrkas.

2. Att, hur, utifrån vilken bestämmelse och vilka underlag samt med vilket resultat bedömning av särskilda förkunskaper har gjorts för samtliga sökande.

Hur: Hur har arbetet gått till? Vilka steg har genomgåts?

Bestämmelse: Mot vilken/vilka delar av 3 kap 3 § YHF samt krav i utbildningsplanen har bedömningen gjorts för var och en?

Underlag: Utifrån vilka underlag (betyg, arbetsintyg, särskilt prov etc) har bedömning gjorts för var och en? Om reell kompetens har åberopats ska dokumentationen omfatta varje steg, underlag och bedömning i den individuella processen.

Resultat: Vilken blev den slutliga bedömningen? Resultatet kan beskrivas som behörig/ej behörig/behörighet kan ej styrkas.

3. Om, hur, utifrån vilka underlag samt med vilket resultat bedömning av behörighet utifrån den sk 20%-regeln i 3 kap 4 § YHF har gjorts för någon sökande.

Hur: Hur har arbetet gått till? Vilka steg har genomgåts?

Underlag: Utifrån vilka underlag (betyg, arbetsintyg, särskilt prov etc) har bedömning gjorts för var och en? Om reell kompetens har åberopats ska dokumentationen omfatta varje steg, underlag och bedömning i den individuella processen.

Resultat: Vilken blev den slutliga bedömningen? Resultatet kan beskrivas som behörig/ej behörig/behörighet kan ej styrkas.

Om urval bör följande framgå av dokumentationen:

Urval ska genomföras om behöriga sökande är fler än tillgängliga platser:

1. Att, hur, utifrån vilken bestämmelse och vilka underlag samt med vilket resultat meritbedömning för urval har gjorts för samtliga behöriga sökande.

Hur: Hur har arbetet gått till? Vilka steg har genomgåts?

Bestämmelse: Mot vilken/vilka urvalsgrunder i 3 kap 6 § YHF samt krav i utbildningsplanen har bedömningen gjorts för var och en?

Underlag: Utifrån vilka underlag (betyg, arbetsintyg, särskilt prov etc) har bedömning gjorts för var och en? Även muntligt prov ska dokumenteras på ett sätt så att det framgår på vilken grund bedömning har gjorts. Om reell kompetens har åberopats ska dokumentationen omfatta varje steg, underlag och bedömning i den individuella processen.

Resultat: Vilken blev den slutliga bedömningen? Resultatet kan beskrivas som behörig/ej behörig/behörighet kan ej styrkas.

2. Att en rangordning för urval har upprättats över samtliga behöriga sökande utifrån meritvärderingen.

Om **antagning** bör följande framgå av dokumentationen:

1. Att ledningsgruppen har förevisats fullständig dokumentation av behörighetsbedömning och eventuellt urval som underlag inför beslut om antagning.
2. Att ledningsgruppen har fattat beslut om antagning av studerande och eventuella reserver som ska erbjudas plats eller reservplats på utbildningen. Beslutet har dokumenterats och underlaget för beslutet har bilagts protokollet.

Om sökande tillkommer efter t ex sen ansökan måste ledningsgruppen fatta särskilt beslut om antagning av denna.

3. Vilka sökande som har erbjudits plats eller reservplats och när detta har skett.
4. Vilka sökande som har accepterat sin plats eller reservplats.

Om **påbörjad utbildning** bör följande framgå av dokumentationen:

1. Vilka antagna som har påbörjat utbildningen vid utbildningsstart.
2. Vilka reserver som eventuellt har kallats in efter att utbildningen har startat och när de har påbörjat utbildningen.
3. Vilka sena sökande som eventuellt har kallats in efter att utbildningen har startat, behörighetsbedömning, antagning och när de har påbörjat utbildningen.

Motsvarigheter till folkhögskolans innehållskrav för grund- läggande behörighet

Bilaga 2

Motsvarigheter till folkhögskolans innehållskrav för grundläggande behörighet

Kurser som folkhögskolestuderande kan tillgodoräkna från tidigare studier.

Faktagranskat av Universitets- och högskolerådet 2016-10-17

**Motsvarigheter till särskilda behörigheter finns i
UHR:s Bedömningshandbok "Tabell för behörighetsbedömning".**

<https://bedomningshandboken.uhr.se/Svenska/Behorigheter/Tabell-for-behorighetsbedomning/>

Svenska 1

Kurskod	Benämning	Lägsta betyg
SV1201	Svenska A	G
SV1351	Svenska A WP2	G
SV203	A: Språket och människan	G
SV203K	A: Språket och människan	G
SV2201	Svenska som andraspråk A	G
SV2201K	Svenska som andraspråk A	G
SVA1201	SVENSKA SOM ANDRASPRÅK A	G
SVASVA01	Svenska som andraspråk 1	E
SVD1201	Svenska för döva A	G
SVESVE01	Svenska 1	E
SVESVE02	Svenska 2	E
SVESVE03	Svenska 3	E
SVNSVN01	Svenska för döva 1	E
WAL2SV01	SVENSKA A WP2	G
WALSV01	SVENSKA A WP	G

Komvux Etappsystem och Linjegymnasiet: För Svenska 1 krävs etapp 2 eller 2 årskurser från 2-åriga teoretiska linjer (delat betyg i svenska språket och litteratur).

Svenska 2

SV1202	Svenska B	G
SV204	B: Språk - litteratur - samhälle	1
SV204K	B: Språk - litteratur - samhälle	1
SV2202	Svenska som andraspråk B	G

SV2202K	Svenska som andraspråk B	G
SVA1202	SVENSKA SOM ANDRASPRÅK B	G
SVASVA02	Svenska som andraspråk 2	E
SVASVA03	Svenska som andraspråk 3	E
SVD1202	Svenska för döva B	G
SVESVE02	Svenska 2	E
SVESVE03	Svenska 3	E
SVNSVN02	Svenska för döva 2	E
SVNSVN03	Svenska för döva 3	E
SV1351	Svenska A WP2 betyg G+SV1352 Svenska B WP2 betyg G	
SV200S	SVENSKA, SPRÅK betyg 1+SV200L SVENSKA, LITTERATUR betyg 1	
SV200SK	SVENSKA, SPRÅK betyg 1+SV200LK SVENSKA, LITTERATUR betyg 1	
SV201S	SVENSKA, SPRÅK B betyg 1+SV201L SVENSKA, LITT B betyg 1	
SV201SK	SVENSKA, SPRÅK B betyg 1+SV201LK SVENSKA, LITT B betyg 1	
WAL2SV01	SVENSKA A WP2 betyg G+WAL2SV02 SVENSKA B WP2 betyg G	
WALSV01	SVENSKA A WP betyg G+WALSV02 SVENSKA B WP betyg G	

Komvux Etappsystem och Linjegymnasiet: För Svenska 2 krävs etapp 3 eller 3 årskurser från 3-åriga teoretiska linjer (delat betyg i svenska språket och litteratur).

Svenska 3

SVESVE03	Svenska 3	E
SVNSVN03	Svenska för döva 3	E

Svenska som andraspråk 1

Se Svenska 1

Svenska som andraspråk 2

Se Svenska 2

Svenska som andraspråk 3

SVASVA03	Svenska som andraspråk 3	E
----------	--------------------------	---

Engelska 5

EN1201	ENGELSKA A	G
EN1202	Engelska B	G
EN1203	Engelska C	G
EN1351	Engelska A WP2	G
EN1352	Engelska B WP2	G
EN200	Engelska A	1
EN200K	Engelska A	1
EN201	Engelska B	1
EN201K	Engelska B	1
ENDV1201	Engelska för döva A	G
ENDV1202	Engelska för döva B	G
ENDV1203	Engelska för döva C	G
ENGENG05	Engelska 5	E
ENGENG06	Engelska 6	E
ENGENG07	Engelska 7	E
ENLENE05	Engelska för döva 5	E
ENLENE06	Engelska för döva 6	E
ENLENE07	Engelska för döva 7	E
WAL2EN01	ENGELSKA A WP2	G
WAL2EN02	ENGELSKA B WP2	G
WALEN01	ENGELSKA A WP	G
WALEN02	ENGELSKA B WP	G

Komvux Etappsystem och Linjegymnasiet: För Engelska 5 krävs lägst etapp 2 eller 2 årskurser i ämnet engelska.

Engelska 6

WALEN02	ENGELSKA B WP	G
WAL2EN02	ENGELSKA B WP2	G
ENLENE07	Engelska för döva 7	E
ENLENE06	Engelska för döva 6	E
ENGENG07	Engelska 7	E
ENGENG06	Engelska 6	E
ENDV1203	Engelska för döva C	G
ENDV1202	Engelska för döva B	G
EN201K	Engelska B	1
EN201	Engelska B	1
EN1352	Engelska B WP2	G
EN1203	Engelska C	G
EN1202	Engelska B	G
ENH402	ENGELSKA HEMSPRÅK B betyg G + ENH401 ENGELSKA HEMSPRÅK A betyg G	
EN1403	ENGELSKA, MODERSMÅL B betyg G + EN1402 ENGELSKA, MODERSMÅL A betyg G	

Komvux Etappsystem och Linjegymnasiet: För Engelska 6 krävs etapp 3 eller 3 årskurser från teoretiska linjer i ämnet engelska.

Matematik 1 a, b eller c

WALMA04	MATEMATIK D WP	G
WALMA03	MATEMATIK C WP	G
WALMA02	MATEMATIK B WP	G

WALMA01	MATEMATIK A WP	G
WAL2MA04	MATEMATIK D WP2	G
WAL2MA03	MATEMATIK C WP2	G
WAL2MA02	MATEMATIK B WP2	G
WAL2MA01	MATEMATIK A WP2	G
MATMAT05	Matematik 5	E
MATMAT04	Matematik 4	E
MATMAT03C	Matematik 3c	E
MATMAT03B	Matematik 3b	E
MATMAT02C	Matematik 2c	E
MATMAT02B	Matematik 2b	E
MATMAT02A	Matematik 2a	E
MATMAT01C	Matematik 1c	E
MATMAT01B	Matematik 1b	E
MATMAT01A	Matematik 1a	E
MA205K	Matematik E	G
MA205	Matematik E	G
MA204K	Matematik D	G
MA204	Matematik D	G
MA203K	Matematik C	G
MA203	Matematik C	G
MA201K	Matematik B	G
MA201	Matematik B	G
MA200K	Matematik A	G
MA200	Matematik A	G

MA1354	Matematik D WP2	G
MA1353	Matematik C WP2	G
MA1352	Matematik B WP2	G
MA1351	Matematik A WP2	G
MA1205	Matematik E	G
MA1204	Matematik D	G
MA1203	Matematik C	G
MA1202	Matematik B	G
MA1201	Matematik A	G

Komvux Etappsystem och Linjegymnasiet: För Matematik 1 krävs lägst etapp 2 eller minst 1 årskurs från linjegymnasiet.

Samhällskunskap 1a1

WALSH01	SAMHÄLLSKUNSKAP WP	G
WAL2SH01	SAMHÄLLSKUNSKAP WP2	G
SH202K	Samhällskunskap C	G
SH202	Samhällskunskap C	G
SH201K	Samhällskunskap B	G
SH201	Samhällskunskap B	G
SH200K	Samhällskunskap A	G
SH200	Samhällskunskap A	G
SH1351	Samhällskunskap A WP2	G
SH1203	Samhällskunskap C	G
SH1202	Samhällskunskap B	G
SH1201	Samhällskunskap A	G
SAMSAM03	Samhällskunskap 3	E
SAMSAM02	Samhällskunskap 2	E

SAMSAM01B Samhällskunskap 1b E

SAMSAM01A1 Samhällskunskap 1a1 E

Komvux Etappsystem och Linjegymnasiet: För Samhällskunskap 1a1 krävs lägst etapp 2 eller minst 1 årskurs från linjegymnasiet.

Historia 1a1

HI1201 Historia A G

HI1202 Historia B G

HI1351 Historia A WP2 G

HI200 Historia A G

HI200K Historia A G

HISHIS01A1 Historia 1a1 E

HISHIS01B Historia 1b E

HISHIS02A Historia 2a E

HISHIS02B Historia 2b - kultur E

HISHIS03 Historia 3 E

WAL2HI01 HISTORIA A WP2 G

WALHI01 HISTORIA WP G

Komvux Etappsystem och Linjegymnasiet: För Historia 1a1 krävs lägst etapp 2 eller minst 2 eller 3 årskurser (beroende på vilken linje) från linjegymnasiet.

Religion 1

WALRE01 RELIGIONSKUNSKAP WP G

WAL2RE01 RELIGIONSKUNSK A WP2 G

RELRELO2 Religionskunskap 2 E

RELRELO1 Religionskunskap 1 E

RE201K	Religionskunskap B	G
RE201	Religionskunskap B	G
RE200K	Religionskunskap A	G
RE200	Religionskunskap A	G
RE1352	Religionskunskap B WP2	G
RE1351	Religionskunskap A WP2	G
RE1202	Religionskunskap B	G
RE1201	RELIGIONSKUNSKAP A	G

Komvux Etappsystem och Linjegymnasiet: För Religionskunskap 1 krävs lägst etapp 2 eller minst 1 årskurs från linjegymnasiet.

Naturkunskap 1a1

NK201K	Naturkunskap B	G
NK201	Naturkunskap B	G
NK200K	Naturkunskap A	G
NK200	Naturkunskap A	G
NK1202	Naturkunskap B	G
NK1201	NATURKUNSKAP A	G
NAKNAK02	Naturkunskap 2	E
NAKNAK01B	Naturkunskap 1b	E
NAKNAK01A1	Naturkunskap 1a1	E
Bi 1 + Ke 1 + Fy 1a alt Fy 1b1+1b2		E
Bi A + Ke A + Fy A		G

Komvux Etappsystem och Linjegymnasiet: För Naturkunskap 1a1 krävs lägst etapp 2 eller minst 1 årskurs från linjegymnasiet.

Kommentarer:

- I ämnen med **sifferbetyg** från linjegymnasiet eller etappsystemet räcker det med betyget 1, men om ämnet krävs för särskild behörighet måste den studerande ha lägst betyget 3.
- Ska ni bedöma vad i innehållskravet som kan motsvaras av ämnen från IB/**International Baccalaureate** kan ni börja med att kolla dels i UHR:s [Bedömningshandbok](#), dels på antagning.se där det finns särskilda sidor för de som gått på IB.
- Ska ni bedöma vad i innehållskravet som kan motsvaras av ämnen från **utländska gymnasieutbildningar** kan ni dels kolla i UHR:s [Bedömningshandbok](#), dels kan den studerande [begära en bedömning](#) från UHR.

Tabell för behörighet

Bilaga 3

Ämne	1-5 skala	G-MVG-skala	E-A-skala	IB	Waldorf
Biologi	2 årskurser Naturvetenskaplig linje	Biologi B	Biologi 2	Biology, SL/HL	Biologi, överkurs
Engelska	3 årskurser	Engelska B	Engelska 6	English B, SL	Engelska
	2 årskurser	Engelska A	Engelska 5	Diplom ger Engelska A oavsett utbildningsland	
Fysik	3 årskurser Naturvetenskaplig eller Teknisk linje	Fysik B	Fysik 2	Physics eller Physical Science, SL/HL el Physical and Chemical Systems, HL	Fysik, överkurs
		Fysik A	Fysik 1		
Kemi	3 årskurser Naturvetenskaplig linje	Kemi B	Kemi 2	Chemistry, Applied Chemistry el Physical Science, SL el Physical and Chemical Systems, HL	Kemi, överkurs
		Kemi A	Kemi 1		
Matematik	3 årskurser Naturvetenskaplig eller Teknisk linje	Matematik D och E	Matematik 4 och 5	Mathematics, HL, Mathematical Methods, SL eller Math Discrete, HL eller Mathematics, SL (fr o m 2006)	Matematik (t o m klass 12) överkurs
	3 årskurser Samhälls-/Ekonomisk linje	Matematik C	Matematik 3	Samtliga IB-kurser i matematik	Matematik (t o m klass 12 utan angivelse av att överkurs avses)
	2 årskurser	Matematik B	Matematik 2	Samtliga IB-kurser i matematik	Matematik (avslutad i klass 10 eller 11)
	1 årskurs	Matematik A	Matematik 1	Samtliga IB-kurser i matematik	

Prov i svenska och i engelska

Bilaga 4

Typ av test	Namn	Behörighet
Test i svenska för högskole/universitetsstudier	Tisus	Godkänt test motsvarar godkänt i svenska 2
Test i engelska	IELTS academic	För engelska 6 gäller sammanlagt betyg på 6,5 och ingen del mindre än 5,5. För engelska 5 gäller totalt 5,5 och inget delmoment under 5,0.
Test i engelska	TOEFL (pappersprov)	Engelska 6 av en totalpoäng på 575 samt en betygs-notering på 4,5 för delprov Written test (TWE) (skala 1–6). Engelska 5 motsvaras av en totalpoäng på 530 samt en betygsnotering på 4,0 för delprov Written test.
Test i engelska	TOEFL (webbaserat prov)	Engelska 6 motsvaras av en totalpoäng på 90 samt 20 poäng (av max 30) på Written test. Engelska 5 motsvaras av en totalpoäng på 72 samt 17 poäng på Written test.
Test i engelska	Cambridge ESOL/Oxford Examinations/Certificates	<ul style="list-style-type: none">• Engelska 7/kurs C: Certificate of Proficiency in English,• Engelska 6/kurs B; Certificate in Advanced English• Engelska 5/kurs A First Certificate in English.
Test i engelska	Michigan (Michigan English Language Assessment Battery (MELAB))	<ul style="list-style-type: none">• Engelska kurs B/Engelska 6, lägst 90 poäng• Engelska kurs A/Engelska 5, lägst 85 poäng